Arbeidsnotat
2024:10

Kandidatundersøkelsen 2023

Nyutdannede masterkandidaters tilfredshet med utdanning og jobb

Jannike Gottschalk Ballo og Jannecke Wiers-Jenssen

NIFU

Arbeidsnotat
2024:10

Kandidatundersøkelsen 2023

Nyutdannede masterkandidaters tilfredshet med utdanning og jobb

Jannike Gottschalk Ballo og Jannecke Wiers-Jenssen

Arbeidsnotat 2024:10

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21395-1

Oppdragsgiver Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)
Adresse Postboks 1093, 5809 Bergen

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0656-3
ISSN 1894-8200 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Dette arbeidsnotatet ser på tilfredshet med utdanning og arbeid for nyutdannede masterkandidater. Analysene er basert på Kandidatundersøkelsen, som NIFU gjennomfører på oppdrag av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Jannike Gottschalk Ballo har gjennomført de statistiske analysene og hatt hovedansvaret for utskriving av resultater. Jannecke Wiers-Jenssen har bidratt med tekst som kontekstualiserer resultatene. Siv-Elisabeth Skjelbred og Tora Knutsen har lest og bidratt med nyttige kommentarer til manuskriptet.

Oslo, 27. Juni 2024

Vibeke Opheim
direktør

Elisabeth Hovdhaugen
stedfortredende forsknings-leder

Innhold

Sammendrag **6**

1 Innledning **9**

2 Tilfredshet med utdanning **10**

2.1 Samlet vurdering av utdanningen 11

2.2 Tilfredshet med lærested 16

2.3 Vurdering av ulike aspekter ved utdanningen 20

2.4 Vurdering av arbeidslivsrelevans 23

2.5 Faktorer som påvirker samlet vurdering av utdanningen 28

2.6 Oppsummering om utdanningstilfredshet 30

3 Tilfredshet med jobb **32**

3.1 Overordnet jobbtilfredshet 32

3.2 Er nåværende jobb et blivende sted? 33

3.3 Verdsetting, kompetanse og faglig utvikling 34

3.4 Faktorer som påvirker jobbtilfredshet 37

3.5 Oppsummering om jobbtilfredshet 40

4 Avsluttende refleksjoner **41**

4.1 Begrensninger og videre analyser 42

Referanser **44**

Vedlegg **46**

Tabelloversikt **51**

Figuroversikt **52**

Sammendrag

Dette arbeidsnotatet ser på nyutdannedes tilfredshet med utdanning og arbeid. Det er basert på analyser av den nasjonale kandidatundersøkelsen, som NIFU gjennomfører på vegne av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Undersøkelsen omfatter personer som har tatt en mastergrad eller tilsvarende ved norske universiteter og høyskoler, og gjennomføres ca. et halvt år etter fullført utdanning. Notatet tar utgangspunkt i undersøkelsen som ble gjennomført i 2023, men vi benytter også data fra tidligere år for å se på utvikling over tid, og for å øke tallgrunnlaget for enkelte analyser.

Positiv helhetsvurdering av utdanningen

Resultatene viser at et overveiende flertall av de nyutdannede har en positiv helhetsvurdering av utdanningen (87 prosent). Samlet vurdering av utdanningen er relativt stabil over tid, men de som ble uteksaminert i 2021, er noe mindre positive, noe som trolig er relatert til restriksjonene som følge av koronapandemien. De som har tatt pedagogiske utdanninger, er mindre fornøyde enn andre utdanningsgrupper, og tilfredsheten har gått ned over tid. Dette kan ses i sammenheng med at grunnskolelærere utgjør en økende andel av denne gruppen, og ettersom disse er mindre fornøyde med utdanningen, trekkes gjennomsnittet ned.

Vurderingene av universitetet/høyskolen kandidatene har studert ved, er litt mindre positive enn vurderingen av utdanningen. Det er klare forskjeller mellom læresteder, og to utdanningsinstitusjoner peker seg særlig positivt ut; Norges handelshøyskole og Norges miljø- og biovitenskaplige universitet. Forskjeller i tilfredshet mellom læresteder reduseres om vi kun sammenligner kandidater fra samme fagfelt. Dette betyr at hva slagst type utdanning man tar har vel så mye å si for tilfredsheten som hvilket lærested man tar den ved.

Varierende oppfatning av ulike aspekter ved utdanningskvalitet

Når vi går nærmere inn på hvilke aspekter ved utdanningen kandidatene er særlig fornøyde med, finner vi at faglig innhold vurderes mer positivt enn undervisningskvalitet og tilbakemelding og veiledning. Dette kan tolkes som at pensum

oppfattes som interessant, men at mange kunne ønsket seg bedre formidlingsformer og tettere oppfølging i studiet. Vi finner tydelige fagforskjeller i vurderingen av ulike aspekter ved utdanningen. Eksempelvis ser vi at de som har studert medisin og juss, generelt er fornøyde med innholdet i utdanningen, men er lite tilfredse med veiledning og tilbakemelding.

Kandidater med utdanning i medisin og juss er de som i høyest grad opplever utdanningen som relevant for arbeidslivet. Dette er ikke spesielt overraskende, gitt at dette er profesjonsutdanninger der koplingen mellom utdanning og arbeid er relativt sterk. Mer overraskende er det kanskje at pedagogiske utdanninger har klart lavere andeler som er fornøyd med arbeidslivsrelevansen. Også de som har tatt disiplinutdanninger innen humaniora, samfunnsfag og naturvitenskap, oppfatter utdanningenes arbeidslivsrelevans som svakere. Dette reflekterer at disse gruppene rent faktisk har større utfordringer i overgangen fra utdanning til arbeid, slik vi har vist i tidligere analyser av kandidatundersøkelsen.

Flertallet fornøyd med første jobb, men noen venter på bedre muligheter

Mer enn åtte av ti er fornøyd med sin første jobb, og høyest andel som er svært fornøyde, finner vi blant kandidater fra teknologiske fag og primærnæringsfag. Blant mastere i humanistiske fag, samfunnsvitenskapelige fag og idrettsfag ønsker én av fire seg bort fra jobben de har, så snart det dukker opp en bedre mulighet. Et klart flertall opplever at innsatsen og kompetansen deres blir verdsatt, samtidig som relativt mange rapporterer om at de har kompetanse som ikke blir brukt, og at de hadde ønsket seg større utfordringer.

Når vi undersøker hvilke forhold som har betydning for jobbtilfredshet, finner vi at opplevelsen av at egen innsats blir verdsatt av arbeidsgiver, er det som betyr aller mest. Tilrettelegging for faglig utvikling og samsvar mellom jobb og ambisjoner er andre faktorer som har betydning for hvor fornøyde de nyutdannede er med jobben. Vi har også undersøkt om bakgrunnsforhold har noe å si for jobbtilfredshet. Vi finner ikke forskjeller mellom kjønn, men registrerer at norskfødte med innvandrerforeldre i mindre grad enn andre er fornøyde med jobben de har et halvt år etter fullført utdanning.

Ikke alltid samsvar mellom opplevd utdanningskvalitet og jobbkvalitet

For fagfelt som juss og teknologi finner vi høyt samsvar mellom tilfredshet med utdanning og tilfredshet med jobb. For andre fagfelt er mønsteret mer komplekst. Eksempelvis har nyutdannede humanister og samfunnsvitere en positiv vurdering

av de fleste sider ved utdanningen, samtidig som disse gruppene opplever utdanningens relevans for arbeidslivet som lavere, og oftere er i jobber der de ikke får utnyttet kompetansen fullt ut.

1 Innledning

I dette arbeidsnotatet ser vi på hvordan nyutdannede masterkandidater vurderer ulike sider ved utdanningen de nylig har fullført, og på jobbtilfredsheten blant kandidatene som er i arbeid. Vi undersøker i hvilken grad tilfredshet med utdanning og jobb varierer med hva slags type utdanning de har tatt, og ser også på i hvilken grad forhold som lærested, karakterer og sosiodemografiske forhold har betydning for de nyutdannedes vurderinger.

Resultatene som presenteres, er i hovedsak basert på Kandidatundersøkelsen 2023, men i noen analyser har vi også inkludert data fra tidligere år for å utvide tallgrunnlaget. I analyser der vi ser på endringer over tid, bruker vi data fra 2011 og frem til 2023. Kandidatundersøkelsen er en regelmessig, nasjonal spørreundersøkelse til nyutdannede, som gjennomføres av NIFU på oppdrag fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Undersøkelsen sendes til personer som fullførte en masterutdanning eller tilsvarende i vårsemesteret, og datainnsamlingen foregår fra november samme år. De nyutdannede bli blant annet spurt om hvordan de vurderer ulike aspekter ved utdanningen og deres nåværende situasjon på arbeidsmarkedet. Invitasjonen til å delta blir sendt til studenter fra alle større universiteter og høyskoler, med unntak av Handelshøyskolen BI, som ikke ønsker å delta i undersøkelsen. Nærmere presisering av definisjoner og informasjon om datainnsamling finnes i NIFU arbeidsnotat 2024:9 (Dokumentasjonsnotat).

Dette arbeidsnotatet er den andre publikasjonen basert på analyser av Kandidatundersøkelsen 2023. Et tidligere arbeidsnotat har sett på overgangen fra utdanning til arbeid og belyste blant annet omfanget av arbeidsledighet og overutdanning (Ballo, Bergene og Wiers-Jenssen, 2024). En samlet rapport vil bli publisert høsten 2024.

2 Tilfredshet med utdanning

Et av formålene med kandidatundersøkelsen er å få innsikt i hvordan nyutdannede vurderer utdanningen de har tatt. Gjennom deres vurderinger av utdanningens faglige innhold, tilbakemelding og veiledning fra undervisningspersonalet, undervisningskvalitet og utdanningens relevans for arbeidslivet kan vi si noe om opplevd kvalitet på utdanningene. Ettersom spørsmålene stilles likt fra undersøkelse til undersøkelse, kan vi også undersøke i hvilken grad opplevd utdanningskvalitet varierer over tid.

Kandidatundersøkelsens spørsmål er av overordnet karakter og sier noe om kandidatenes *helhetsinntrykk* av utdanningen. Den gir derfor et annet perspektiv enn den nasjonale studentundersøkelsen Studiebarometeret (NOKUT, 2024), som spør mer detaljert om trivsel og tilfredshet underveis i utdanningen, eller kursevalueringer som lærestedene selv gjennomfører. Flertallet av respondentene i Studiebarometeret er dessuten studenter på bachelornivå, og har kortere studieerfaring enn de som besvarer kandidatundersøkelsen.

De nyutdannede masterkandidatene har svart på seks spørsmål om utdanningskvalitet, formulert som *Hvis du skal gi en samlet vurdering, hvor fornøyd vil du si at du har vært med …*

- utdanningen du tok?
- universitetet/høgskolen du tok utdanningen ved?
- studiets faglige innhold?
- undervisningskvaliteten?
- tilbakemeldingen/veiledningen fra undervisningspersonalet?
- studiets relevans for arbeidslivet?

Svaralternativene er en fempunktsskala fra «svært fornøyd» til «svært misfornøyd». Ettersom kun en liten andel er misfornøyde med utdanningen, er kategoriene «svært misfornøyd» og «litt misfornøyd» slått sammen i alle figurene som presenteres i dette kapittelet.

Tilfredshet med ulike aspekter ved utdanningen kan variere med en rekke ulike forhold. Vi presenterer i første rekke forskjeller mellom fagfelt, men ser også på forskjeller mellom læresteder og på betydning av enkelte bakgrunnsforhold. Vi

viser resultater for 12 faggrupper. Enkelte av disse er nokså små (tabell 2.1), og forskjeller mellom fagfelt må derfor tolkes med forsiktighet.

Tabell 2.1 Fordeling av respondenter på fagfelt, 2023-kull.

Fagfelt	N
Humanistiske og estetiske fag	393
Pedagogutdanninger	870
Samfunnsfag	501
Juridiske fag	134
Økonomiske og administrative fag	519
Teknologiske fag	292
Natur- og realfag	433
Medisin	55
Andre helse- og sosialfag	464
Idrettsfag	65
Primærnæringsfag	29
Samferdsels- og sikkerhetsfag	78
Total	3 833

2.1 Samlet vurdering av utdanningen

I figur 2.1 viser vi 2023-kandidatenes samlede vurdering av utdanningen for ulike utdanningsgrupper. Vi ser at de aller fleste har en positiv helhetsvurdering av utdanningen de nylig fullførte. Omtrent halvparten er svært fornøyde, og når vi legger til dem som er litt fornøyde, finner vi at 86 prosent lander på den fornøyde siden.

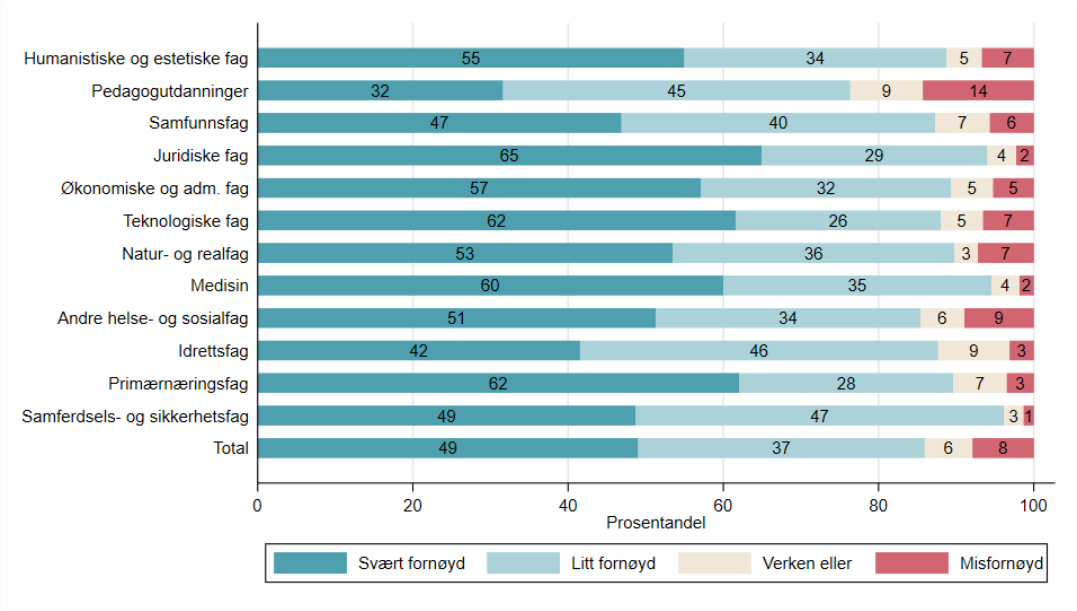

Figur 2.1 Samlet vurdering av utdanning etter fagfelt. Prosent.

Samtidig ser vi at det er betydelige variasjoner mellom fagfelt, særlig når vi ser på andelen som er svært fornøyde. Høyest tilfredshet med utdanningen finner vi blant dem som har tatt utdanning i juridiske fag, primærnæringsfag, medisin og teknologiske fag, der minst seks av ti er svært fornøyde. Lavest tilfredshet finner vi på lærer- og pedagogikkutdanninger og idrettsfag, der henholdsvis 32 og 42 prosent er svært fornøyde. Om vi ser andelen svært fornøyde og litt fornøyde under ett, er fagforskjellene mindre, men vi ser at lærer- og pedagogikkutdanninger har lavere andel fornøyde, og den høyeste andelen misfornøyde (14 prosent).

Kategorien «Lærer- og pedagogikkutdanninger» består av flere undergrupper, og grunnskolelærerne utgjør en økende andel av kategorien (se vedleggsfigur V.1). Vi har undersøkt om lav tilfredshet er gjennomgående for alle undergrupper, og finner at grunnskolelærerne er mindre tilfredse med utdanningen, sammenlignet med øvrige kandidater med pedagogisk utdanning, som ligger omtrent på snittet for samlet utdanningstilfredshet (figur 2.2).

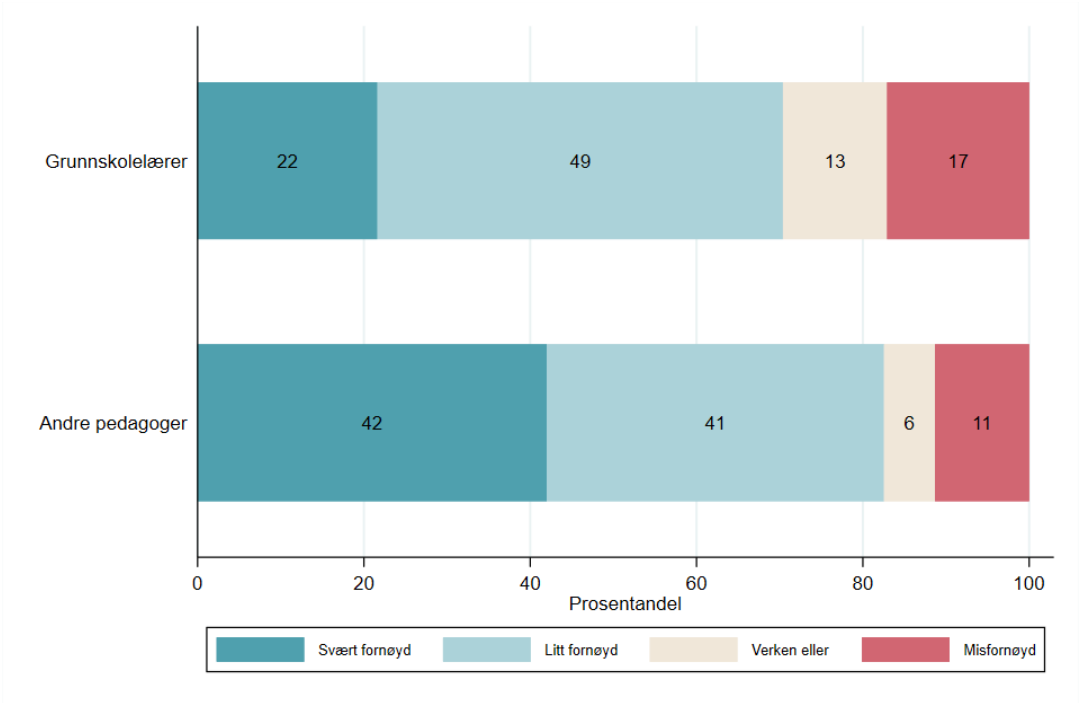

Figur 2.2 Samlet vurdering av utdanning blant pedagoger. Prosent.

Kandidatenes samlede vurdering av utdanningen varierer også mellom læresteder, illustrert i figur 2.3. Figuren viser læresteder med minst 30 respondenter i Kandidatundersøkelsen 2023. Størst andel svært fornøyde finner vi ved Norges handelshøyskole (NHH), hvor sju av ti er svært fornøyde. Andre institusjoner med

UNIVERSITETER OG HØGSKOLER	
UiO	Universitetet i Oslo
UiB	Universitetet i Bergen
NTNU	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
UiT	Universitetet i Tromsø
NMBU	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NHH	Norges handelshøyskole
NIH	Norges idrettshøgskole
NMH	Norges musikkhøgskole
Nord	Nord universitet
HiMolde	Høgskolen i Molde
HiVolda	Høgskulen i Volda
UiS	Universitetet i Stavanger
UiA	Universitetet i Agder
USN	Universitetet i Sørøst-Norge
HiØ	Høgskolen i Østfold
OsloMet	OsloMet – storbyuniversitetet
KHiO	Kunsthøgskolen i Oslo
INN	Høgskolen i Innlandet
HVL	Høgskulen på Vestlandet
HK	Høyskolen Kristiania

høy andel fornøyde er Universitetet i Oslo (UiO), Universitet i Bergen (UiO, Universitetet i Tromsø (UiT), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Høgskolen i Østfold (HiØ) og VID vitenskapelige høgskole. Alle disse kjennetegnes ved at minst halvparten av respondentene er svært fornøyde med utdanningen samlet sett. Høgskulen på Vestlandet (HVL) skiller seg ut med lavest andel fornøyde kandidater, og én av seks er misfornøyd med utdanningen som helhet.

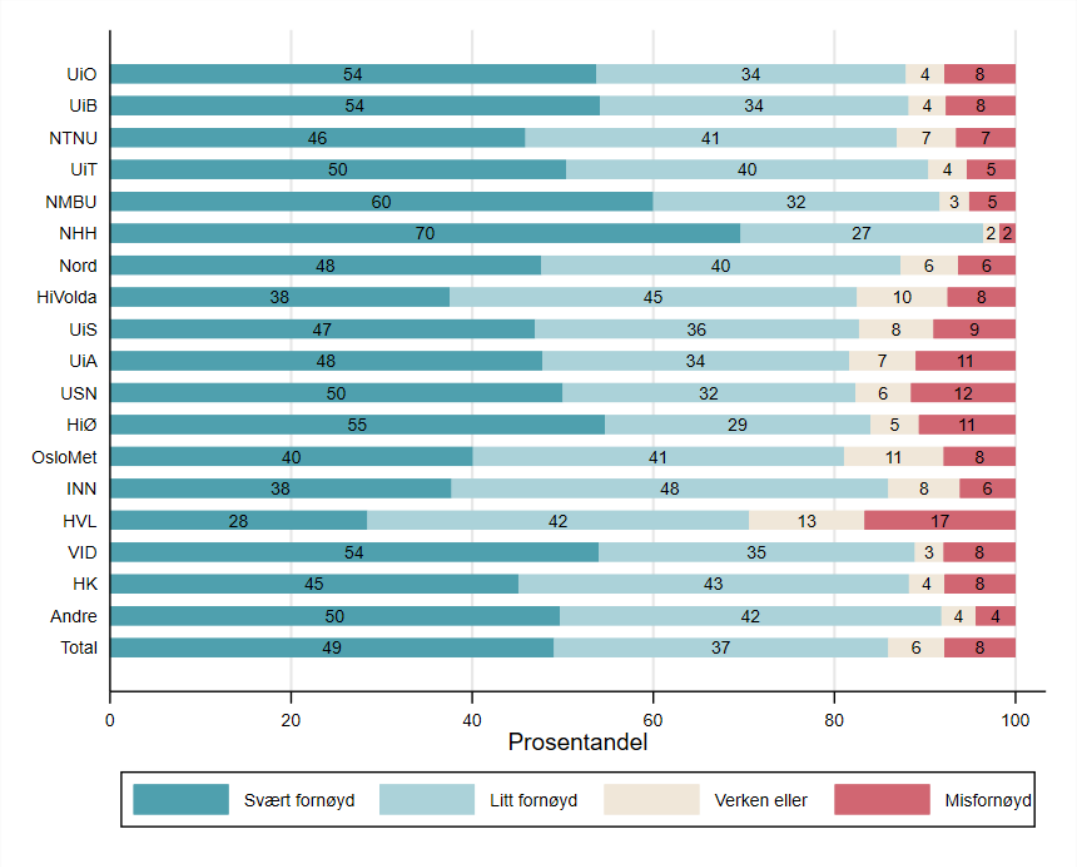

Figur 2.3 Samlet vurdering av utdanning etter lærested.[1] Prosent.

Forskjellene mellom læresteder må ses i sammenheng med hvilke utdanninger som tilbys på de ulike lærestedene. Eksempelvis er en betydelig andel (35 prosent) av respondentene ved HVL lærerutdannet, og dette en gruppe som generelt er mindre fornøyde, og som bidrar til å trekke gjennomsnittet for HVL ned. Vi kommer tilbake til forskjeller i tilfredshet med læresteder i avsnitt 2.2.

[1] Kategorien «andre» omfatter Ansgar høyskole, Fjellhaug internasjonale høgskole, Lovisenberg diakonale høgskole, MF vitenskapelig høyskole og NLA høgskolen.

For å vurdere hvordan utdanningstilfredshet varierer over tid, presenterer vi i figur 2.4 gjennomsnittlig tilfredshet for hvert fagfelt mellom 2011 og 2023.[2] Gjennomsnittlig tilfredshet er regnet ut fra den samme fempunktskalaen som er vist i figurene 2.1–2.3, hvor 1 tilsvarer «svært misfornøyd» og 5 tilsvarer «svært fornøyd». Gjennomsnittet for hele perioden ligger mellom 4 og 4,5, altså over «litt fornøyd». Vi ser at totalvurderingen av utdanningen har sunket noe i løpet av perioden, og at de som ble uteksaminert i 2021, var klart mindre fornøyde enn de foregående kullene. Mindre tilfredshet i 2021-kullet er rimelig å se i sammenheng med koronapandemien og nedstengningstiltakene som fulgte med denne. Synkende tilfredshet under pandemien er en tendens som også er observert i Studiebarometeret (NOKUT, 2024). Endringer over tid kan også ha sammenheng med at sammensetningen av de ulike faggruppene kan være endret, slik vi så var tilfellet med faggruppen «pedagogiske utdanninger». Vi har imidlertid ikke utforsket dette.

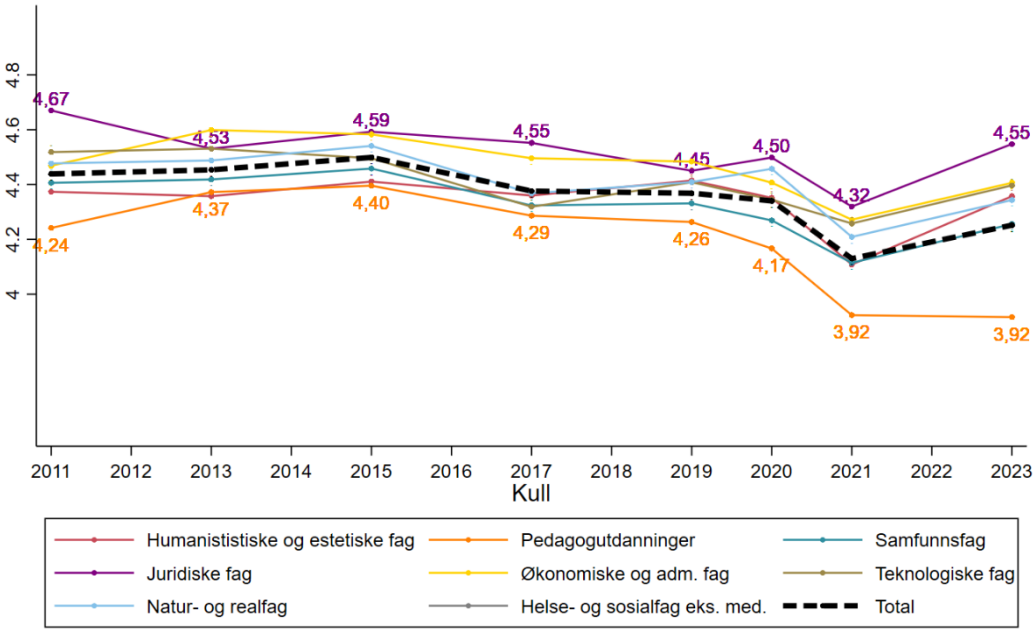

Figur 2.4 Samlet vurdering av utdanning etter fagfelt, 2011-2023. Gjennomsnitt av fempunktsskala.

Alle fagfelt, med unntak av pedagogutdanningene, kan vise til en bedring i tilfredsheten fra 2021 til 2023. Totalt sett er 2023-kullet likevel noe mindre fornøyde enn de som ble uteksaminert før pandemien. Kandidater fra juridiske fag er jevnt over

[2] Medisinutdannede er holdt utenfor denne figuren, ettersom de ikke har deltatt i samtlige undersøkelser i perioden. De tre minste fagfeltene idrettsfag, primærnæringsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag er ikke tegnet inn i figuren på grunn av få observasjoner per år. Respondenter fra disse tre fagfeltene er imidlertid inkludert i totalen.

mest fornøyde, mens kandidater fra lærer- og pedagogikkutdanninger er minst fornøyde. Sistnevnte utdanningsgruppe har hatt en reduksjon i tilfredshet over tid siden 2015, men nedgangen er særlig markant de senere år. Som tidligere nevnt, trekker gruppen grunnskolelærer (med mastergrad) gjennomsnittet ned. At denne gruppen er mindre tilfredse, kan tenkes å ha sammenheng med overgang til femårig lærerutdanning (innført fra 2017), og de organisatoriske utfordringene dette har medført. Som vist i vedleggsfigur V.1, har sammensetningen av gruppen med mastergrad i pedagogiske fag endret seg og består i økende grad av kandidater med grunnskolelærerutdanning. Det er vist at studenter på de nye grunnskolelærerutdanningene opplever betydelige spenninger mellom egne forventninger og utdanningens struktur og innhold (Høgheim og Jenssen, 2022). Også i Studiebarometeret, der det spørres om tilfredshet under utdanning, er lærerstudentene blant de minst fornøyde, også over tid (NOKUT, 2024).

Den samlede vurderingen av utdanningen har sammenheng med flere forhold enn fagfelt, og i slutten av kapittelet kommer vi tilbake til andre faktorer som bidrar til samlet tilfredshet med utdanningen.

2.2 Tilfredshet med lærested

I dette avsnittet skal vi se på kandidatenes tilfredshet med universitetet eller høyskolen de har tatt utdanningen ved. Kandidatenes helhetsinntrykk av lærestedet dekker flere forhold enn selve studieprogrammet, og forhold som infrastruktur, administrativ service og sosialt miljø er blant forholdene som kan spille inn.

Først presenterer vi resultater på lærestedsnivå (figur 2.5), og deretter sammenligner vi tilfredsheten med lærestedene innenfor de ulike fagfeltene (figur 2.6). Vi gjør ikke sammenligninger over tid, ettersom institusjonsstrukturen siden 2015 har vært preget av fusjoner. For analyser av utdanningstilfredshet før og etter fusjoner se Nesje m.fl., (2020) og Wiborg m.fl. (2022).

Figur 2.5 Tilfredshet med lærested etter lærested. Prosent.

Figur 2.5 viser at kandidater fra NMBU er de som er mest fornøyd med lærestedet sitt. Her har to av tre svart at de er svært fornøyde. Også blant dem som har studert ved NHH, er andelen svært fornøyde over 60 prosent. Kandidater uteksaminert ved HVL og Høyskolen Kristiania (HK) er de som gir lærestedet minst positive skussmål.

Forskjeller mellom læresteder kan imidlertid ikke ses isolert fra hvilke studieprogram som tilbys på de ulike lærestedene. Derfor sammenligner vi i figur 2.6 kandidatenes tilfredshet med lærestedet innenfor de ulike fagfeltene. I disse analysene har vi slått sammen kandidater fra 2021- og 2023-undersøkelsen for også å kunne vise resultater for mindre læresteder med få besvarelser i kandidatundersøkelsen. Læresteder med mer enn 30 observasjoner vises i figuren, læresteder med under 30 observasjoner slås sammen og er referansegruppe. Dermed blir referansekategorien i prinsippet den samme på tvers av fagfelt, noe som forenkler tolkningen av resultatene. Referansegruppen er representert ved den stiplede linjen. Estimatene for de viste lærestedene tilsvarer avstanden i gjennomsnittlig lærestedstilfredshet (fempunktsskala) til referansekategorien. Utstikkerne representerer konfidensintervaller og indikerer hvilke forskjeller som er statistisk

signifikante. Hvis konfidensintervallet krysser den stiplede linjen, er det ikke forskjell i lærestedstilfredshet mellom institusjonen og referansekategorien.

I teksten nedenfor kommenterer vi kun de funnene der det er statistisk signifikante forskjeller mellom læresteder. Dette innebærer at vi ikke beskriver lærestedsforskjeller innen juridiske fag, samfunnsvitenskapelige fag, medisin og helse- og sosialfag.

For humanistiske og estetiske fag finner vi at UiB og KHiO skiller seg negativt fra lærestedene i referansekategorien.[3] For pedagogutdanningene har HVL lavere lærestedstilfredshet enn referansekategorien[4] og UiA. Innenfor økonomisk-administrative fag ser vi at UiS, USN, HVL og HK har lavere tilfredshet enn referansekategorien.[5]

I fagfeltet teknologiske fag er forskjellen mellom lærestedene liten, men NMBU og UiA er noe mer fornøyde med lærestedet enn kandidater fra referansekategorien.[6] Mastere i natur- og realfag som har studert ved UiO og NMBU, er mer fornøyde enn de som har graden fra lærestedene i referansekategorien.[7] Til tross for at figur 2.5 viste variasjon i tilfredshet mellom læresteder, er forskjellene relativt små når man sammenligner kandidater fra samme fagfelt.

[3] Som består av Nord, HiVolda, UiS, INN, HVL, VID og små private læresteder
[4] Som består av NMBU og små private læresteder
[5] Som består av UiO, HiMolde og VID
[6] Som består av UiB og HK
[7] Som består av Nord, UiS, HiØ, OsloMet, INN, HVL og HK

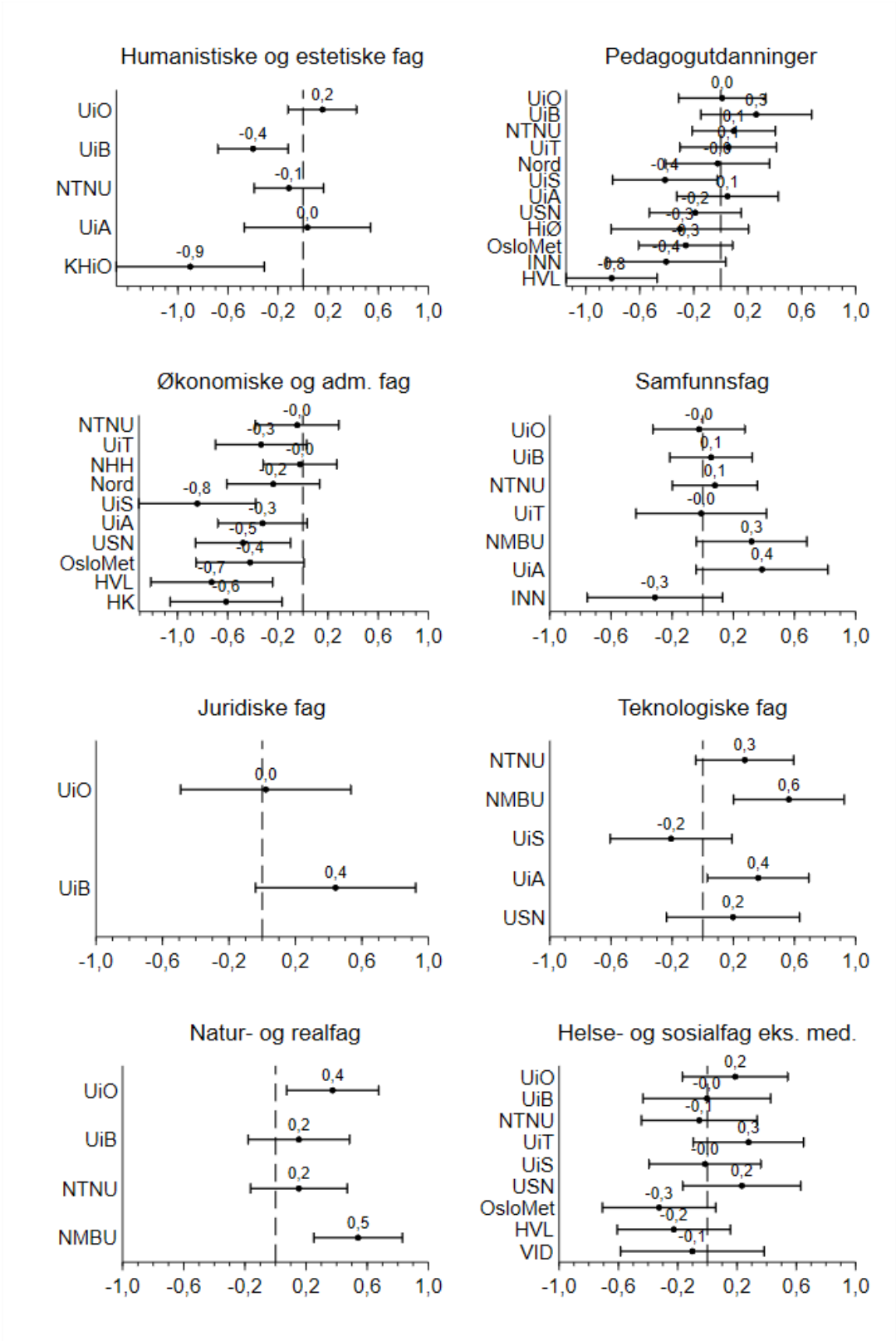

Figur 2.6 Tilfredshet med lærested etter lærested etter fagfelt, respondenter fra 2021 og 2023 samlet. Læresteder med færre enn 30 observasjoner utgjør referansekategori (stiplet linje).

Våre analyser skiller seg fra rapporteringer fra Studiebarometeret, som ofte viser nokså store forskjeller mellom samme studieprogram ved ulike læresteder (Studiebarometeret.no). Det er flere årsaker til dette. I kandidatundersøkelsen spør vi om vurderinger *etter* fullført utdanning, noe som gir et mer helhetlig perspektiv. Og mens Studiebarometeret ser på studieprogramnivå, opererer vi med bredere fagkategorier, som bidrar til å utligne forskjeller. Våre analyser i figur 2.6 viser konfidensintervall, noe som gir informasjon om hvilke forskjeller som er statistisk signifikante, noe Studiebarometeret ikke gjør.

2.3 Vurdering av ulike aspekter ved utdanningen

I de neste figurene presenterer vi 2023-kandidatenes tilfredshet med faglig innhold (figur 2.7), undervisningskvalitet (figur 2.8) og tilbakemelding og veiledning (figur 2.9) innenfor de ulike fagfeltene.

Når det gjelder det faglige innholdet i utdanningen, viser figur 2.7 at 38 prosent er svært fornøyde med dette. Legger vi sammen andelene som er svært fornøyde og litt fornøyde, ser vi at fire av fem studenter er på den fornøyde siden. Kandidatene fra juridiske fag og medisin er mest fornøyde, fulgt av kandidatene fra humanistiske og estetiske fag. Minst fornøyde med faglig innhold er pedagogene, der kun én av fem er svært fornøyd.

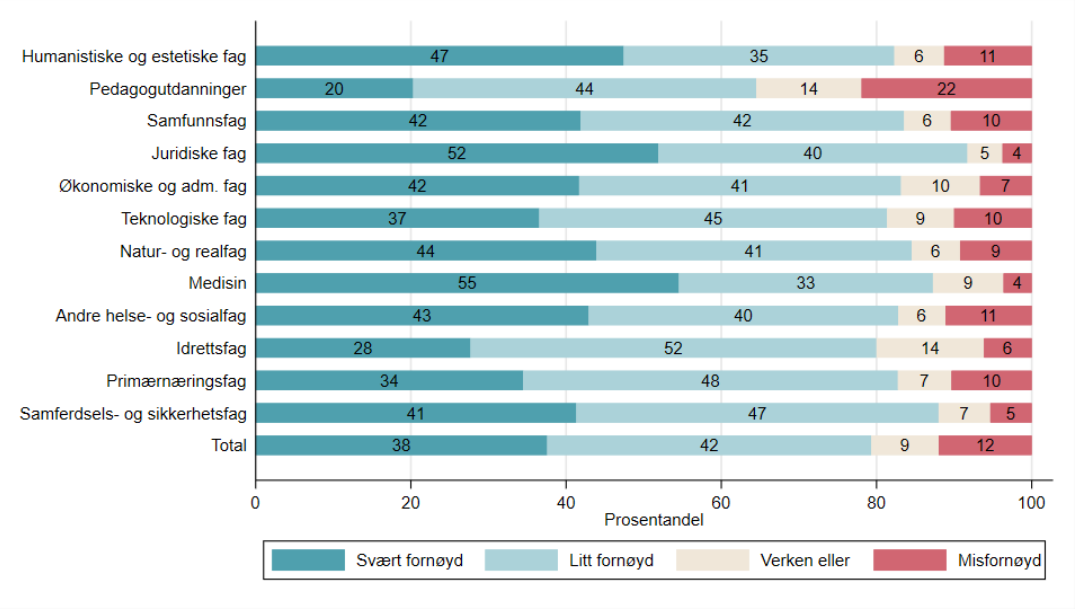

Figur 2.7 Tilfredshet med faglig innhold etter fagfelt. Prosent.

Figur 2.8 viser tilfredshet med undervisningskvaliteten. Totalt sett er 28 prosent svært fornøyde, men når vi legger sammen svært fornøyde og litt fornøyde, gir tre av fire kandidater en positiv vurdering av undervisningskvaliteten.

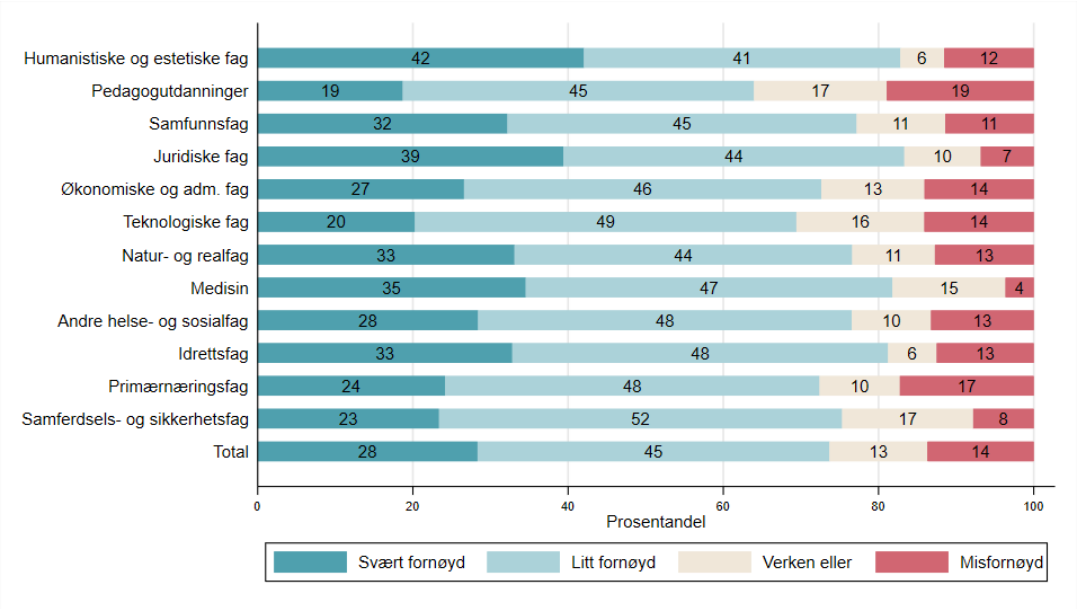

Figur 2.8 Tilfredshet med undervisningskvalitet etter fagfelt. Prosent.

Humanistene har høyest andel som er svært fornøyde, fulgt av juss og medisin. Det er også disse fagene som har høyest andel fornøyde når vi legger sammen svært fornøyd og litt fornøyd (83–84 prosent).

Figur 2.9 viser tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Her er det store fagforskjeller i andelene som er svært fornøyde.

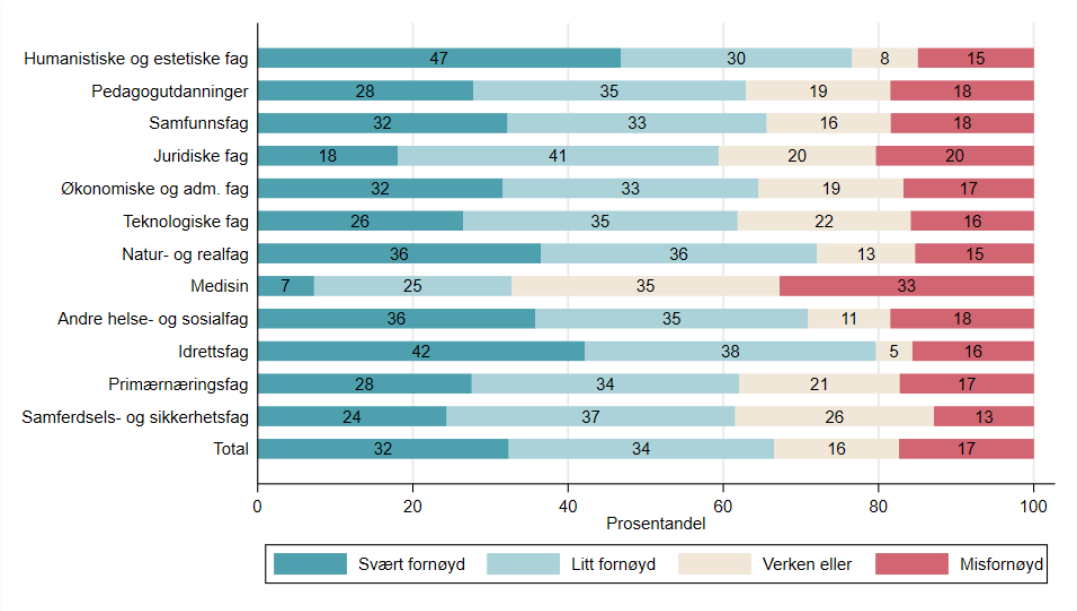

Figur 2.9 Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning etter fagfelt. Prosent.

Høyest andel svært fornøyde finner vi blant mastere i humanistiske og estetiske fag, der nesten halvparten er svært fornøyd. Det er også en relativt høy andel svært fornøyde blant dem som har studert idrettsfag. I andre enden av skalaen finner vi medisinere og jurister, der henholdsvis 7 og 18 prosent er svært fornøyde. Fagforskjellene reduseres om vi ser svært fornøyd og litt fornøyd under ett, men vi ser at medisinutdannede skiller seg ut med lav andel fornøyde og høy andel misfornøyde.

I figur 2.10 presenterer vi tidsserier med konfidensintervaller for de fem målene på utdanningstilfredshet, for alle fagfelt samlet. Punktene i figuren viser gjennomsnittet for hvert kull på samme fempunktsskala som i figurene 2.7–2.9, mens skyggeområdet viser konfidensintervallene (95-prosentsnivå).

Den samlede tilfredsheten med utdanningen ligger høyere enn tilfredsheten med de enkelte elementene av utdanningen. Dette indikerer at kandidatene jevnt over er fornøyde med utdanningen som helhet, til tross for at de er mer kritiske til enkeltaspekter ved utdanningene. Et slikt mønster er også vist i andre undersøkelser (Wiers-Jenssen, Grøgaard og Stensaker, 2002; Støren og Nesje, 2018; NOKUT, 2023). En mulig forklaring er at når man spør om overordnet tilfredshet med utdanningen, så fanger dette også i noen grad opp tilfredshet med å ha fått muligheten til å ta en utdanning man ønsker, at man trives i studiemiljøet, er fornøyd med å bli kvalifisert til legeyrket, juristyrket osv., selv om man ikke vurderer alle sider ved utdanningstilbudet like positivt.

Tilbakemelding og veiledning fra undervisningspersonalet er det kandidatene er minst fornøyde med. Dette er også noe som er vist i andre undersøkelser, f.eks.

Studiebarometeret (NOKUT 2023), og det er tydelig at mange gjerne kunne tenkt seg tettere oppfølging.

En endring fra ett kull til et annet er å anse som statistisk signifikant dersom konfidensintervallene ikke overlapper vertikalt. Av figuren kan vi lese at vurderinger av undervisningskvalitet er relativt stabile over tid, men med en statistisk signifikant nedgang fra 2020 til 2021 i tilfredshet med utdanningen generelt (rød), faglig innhold (grå) og tilbakemelding/veiledning (lilla). Samlet vurdering av utdanningen økte fra 2021 til 2023, samtidig som vurderingen av faglig innhold sank til det laveste nivået i perioden. Vurderingen av utdanningens arbeidslivsrelevans (gul) har gått gradvis nedover siden 2019 frem til 2023, mens tilfredshet med undervisningskvalitet (turkis) er helt stabil over tid.

Endringer fra et år til et annet må imidlertid tolkes med varsomhet, ettersom antallet og sammensetningen av kandidater innen ulike fagfelt endres over tid.

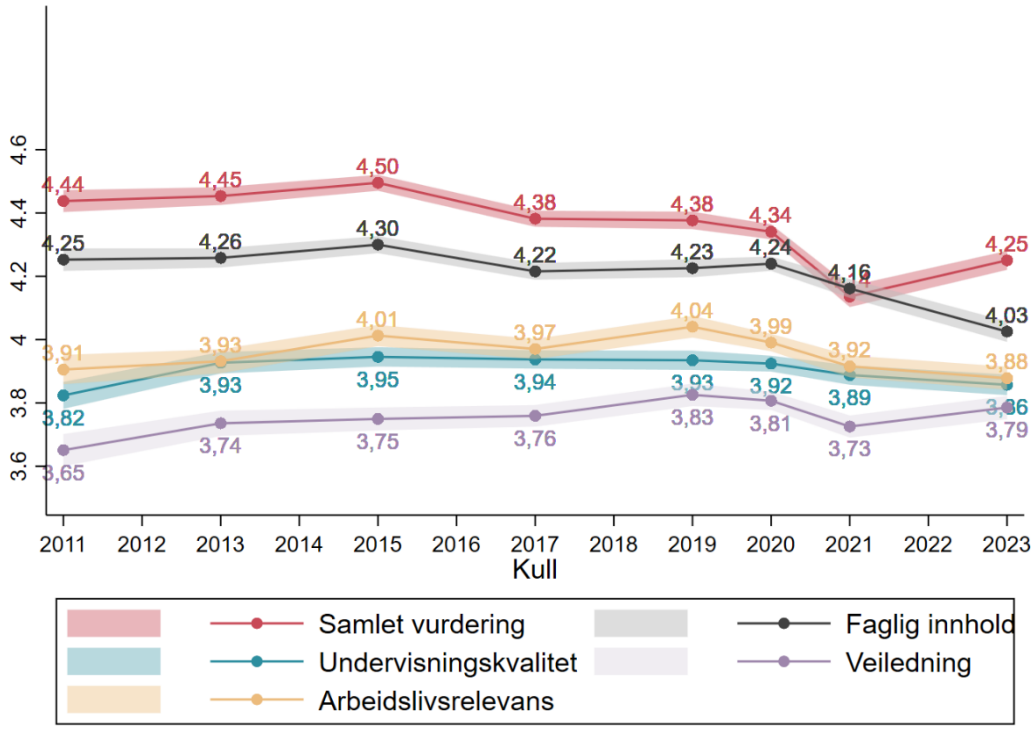

Figur 2.10 Ulike former for utdanningstilfredshet over tid. Gjennomsnitt av fempunktsskala.

2.4 Vurdering av arbeidslivsrelevans

Utdanningers arbeidslivsrelevans er et tema som står høyt på den politiske agendaen, og universiteter og høyskoler forvalter et viktig samfunnsoppdrag i å

utdanne kandidater som møter arbeidslivets kompetansebehov (Meld. St. 16, 2020–2021). Hvor relevant en utdanning er for arbeidslivet, er et tema som kan være vanskelig å vurdere som student, men som man har bedre forutsetninger for å vurdere når man faktisk har prøvd seg som arbeidssøker eller i jobb. Derfor er kandidatundersøkelsen egnet til å fange opp dette.

Figur 2.11 viser hvor fornøyde kandidater med ulike typer utdanninger er med arbeidslivsrelevansen. De som har tatt juridisk og medisinsk utdanning, har de mest positive vurderingene; to av tre er svært fornøyde. Dette er tradisjonelle profesjonsutdanninger der utdanning og yrke er tett koplet, og det er ikke overraskende at disse utdanningene oppfattes som særlig arbeidslivsrelevante.

Blant kandidater i humaniora og samfunnsvitenskap er andelen som er svært fornøyde med arbeidslivsrelevansen, lavere, men når vi ser de svært fornøyde og de litt fornøyde under ett, finner vi at også to tredeler av disse kandidatene har en positiv vurdering. Pedagogene er den minst tilfredse gruppen; kun én av fem er svært fornøyde, og omtrent tre av ti er misfornøyde. Dette kan synes overraskende, siden også lærerutdanningen (som utgjør halvparten av pedagoggruppen) er en profesjonsutdanning, der utdanningen er tett koblet til yrket. Samtidig har forskningslitteraturen beskrevet at nyutdannede lærere ofte opplever et «praksissjokk» (Caspersen & Raaen, 2014). Det kan tenkes at dette er et forhold som bidrar til misnøye med arbeidslivsrelevansen – de nyutdannede kan oppleve at utdanningen ikke i tilstrekkelig grad har forberedt dem på utfordringene de vil møte i arbeidslivet. Funn fra Arbeidsgiverundersøkelsen 2017 (som inkluderte fireårig lærerutdanning) kan bidra til å belyse hvilke ferdigheter nyutdannede med lærerutdanning i mindre grad har, sett fra arbeidsgivers perspektiv. Arbeidsgivere gir de nyutdannede høy score på evne til å undervise, arbeide selvstendig og med andre og tilegne seg ny kunnskap, men noe lavere på klasseledelse og forståelse av skolens oppgaver (Støren mfl., 2019). Siden klasseledelse er en sentral del av en lærers arbeidshverdag, kan dette være en forklarende faktor til lavere opplevd arbeidslivsrelevans.

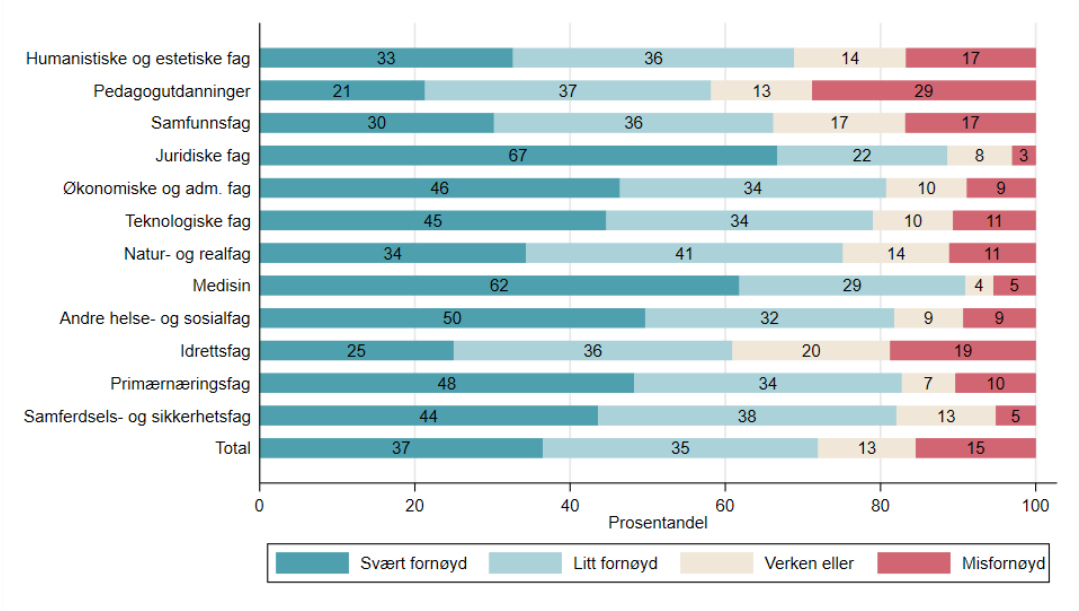

Figur 2.11 Vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans etter fagfelt. Prosent.

For å få en større forståelse av hvilke faktorer som påvirker kandidatenes vurderinger av utdanningens arbeidslivsrelevans, gjennomfører vi en regresjonsanalyse i to steg. I første steg inkluderer vi en rekke bakgrunnsvariabler (figur 2.12), og deretter legger vi til forklaringsvariabler knyttet til samsvar mellom utdanning og jobb (figur 2.13). I regresjonsanalysen har vi igjen benyttet respondenter fra både 2021- og 2023-undersøkelsen for å øke tallgrunnlaget. Den avhengige variabelen tilfredshet med utdanningens arbeidslivsrelevans er omkodet til en binær variabel hvor verdien 1 tilsvarer «litt fornøyd» eller «svært fornøyd» og verdien 0 tilsvarer «verken/eller», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd». Vi estimerer en sannsynlighetsregresjon som innebærer at koeffisient-estimatene uttrykker endring i sannsynligheten for å være fornøyd med utdanningens arbeidslivsrelevans. Prikkene viser punktestimater og utstikkerne konfidensintervaller. Estimater som ligger på eller har utstikkere som krysser midtlinjen, indikerer at variabelen ikke bidrar til å forklare variasjon i tilfredshet med arbeidslivsrelevansen. Estimater som ligger til venstre for midtlinjen, viser en negativ sammenheng, mens estimater til høyre viser en positiv sammenheng mellom variabelen og tilfredshet med utdanningens arbeidslivsrelevans.

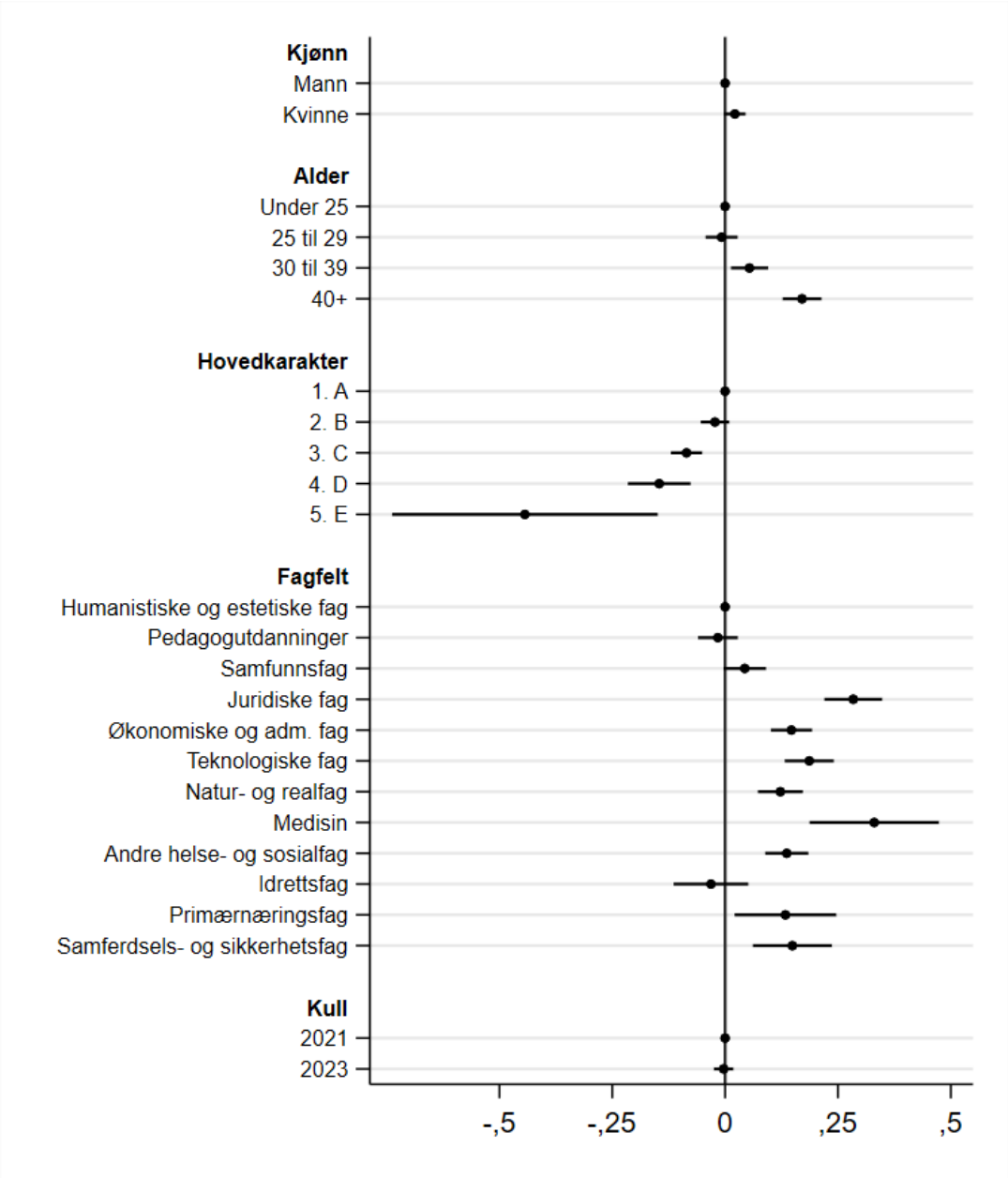

Figur 2.12 Regresjonsanalyse, vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans. N= 5980

Figur 2.12 viser at kjønn ikke har betydning for hvorvidt man opplever utdanningen som arbeidslivsrelevant. Alder har en sammenheng med vurderingen av arbeidslivsrelevans i den forstand at eldre studenter oppfatter utdanningen som mer relevant enn studenter under 30 år. Studenter med A og B som hovedkarakterer har større sannsynlighet for å oppleve utdanningen som arbeidslivsrelevant sammenlignet med studenter med lavere karakterer.

Når det gjelder fagfelt, er referansekategorien humanistiske og estetiske fag, som betyr at estimater som ikke krysser midtlinjen, er statistisk signifikant forskjellige fra humanistene, justert for de øvrige variablene i modellen. Vi finner at de fleste fagfelt har større sannsynlighet for å ha kandidater som er tilfredse med arbeidslivsrelevansen, sammenlignet med humanistene. Unntakene er pedagogutdanninger, samfunnsfag og idrettsfag. Det samsvarer med at disse kandidatene er mer utsatt for ulike former for mistilpasning i arbeidsmarkedet og at de opplever det som vanskeligere enn forventet å finne arbeid i tråd med kompetansen (Ballo m.fl. 2024).

I figur 2.13 har vi lagt en rekke forklaringsvariabler til modellen. Alle bakgrunnsvariablene er med som kontrollvariabler, men vises ikke i figuren. Kandidater som opplever et misforhold mellom innholdet i utdanningen og innholdet i jobben, har, ikke overraskende, lavere sannsynlighet for å være tilfredse med utdanningens arbeidslivsrelevans. De som svarer at de er fornøyde med jobben, har større sannsynlighet for å vurdere utdanningen som arbeidslivsrelevant.

Overutdanning, tidligere relevant arbeid og praksis i utdanningen har ingen sammenheng med hvorvidt kandidatene vurderer utdanningen som arbeidslivsrelevans når bakgrunnsvariabler er kontrollert for.

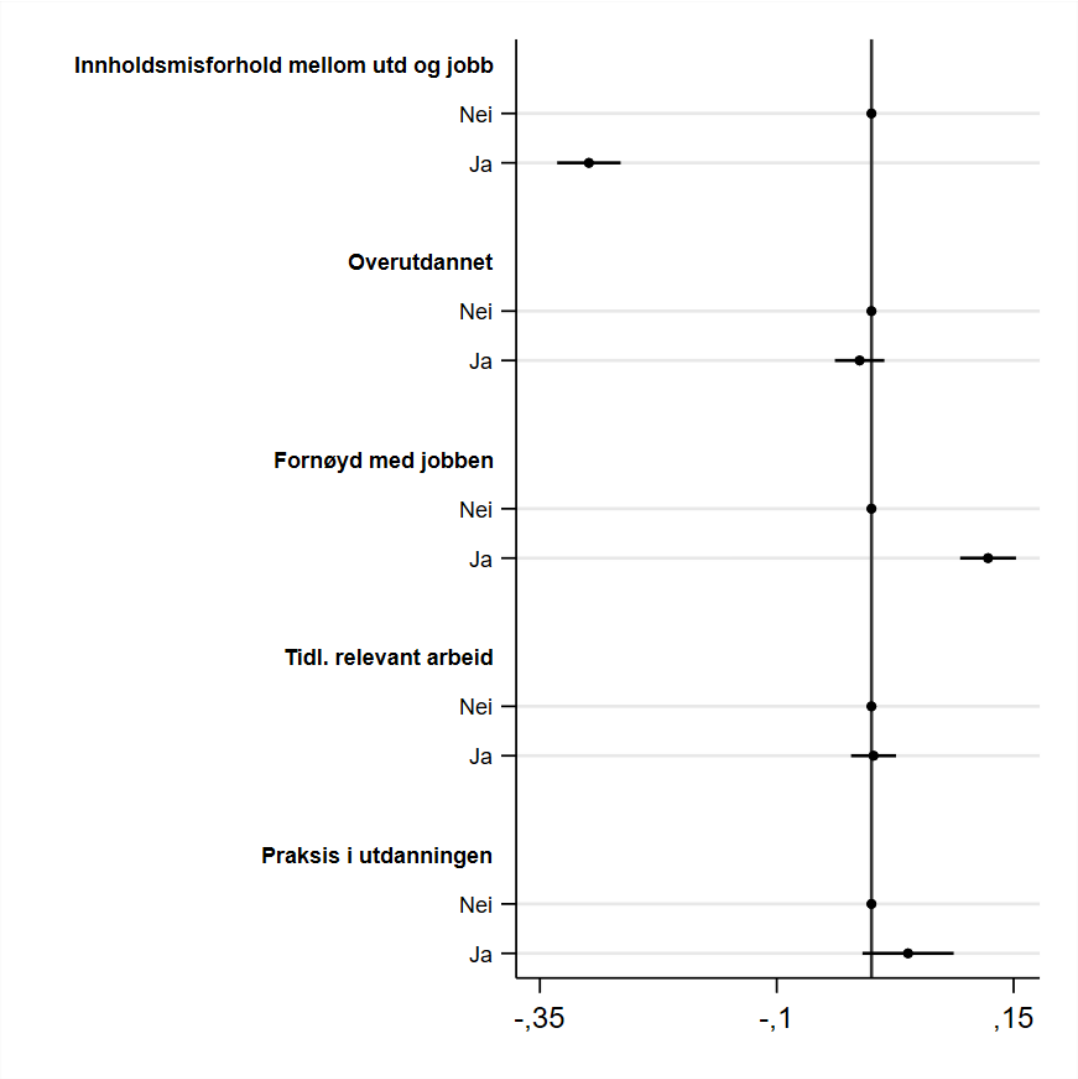

Figur 2.13 Regresjonsanalyse, vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans. Kontroll for kjønn, alder, karakterer, kull, fagfelt. N= 5980

2.5 Faktorer som påvirker samlet vurdering av utdanningen

I avsnitt 2.1 så vi på hvordan den samlede vurderingen av utdanningen varierer med fagfelt. Nå skal vi undersøke hvilke andre forhold som virker inn på nyutdannedes helhetsvurdering av utdanningen ved å gjøre en regresjonsanalyse. I analysen (figur 2.14) inkluderer vi både kandidater fra 2021 og 2023 for å øke tallgrunnlaget.

Den avhengige variabelen *samlet tilfredshet med utdanningen* er omkodet slik at 1 tilsvarer «litt fornøyd» eller «svært fornøyd», mens 0 tilsvarer «verken/eller», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd». Modellen estimerer dermed hvordan forklaringsvariablene påvirker sannsynligheten for å være fornøyd med

utdanningen. I figuren viser punktestimater som ligger til venstre for midtlinjen, at sammenhengen med utdanningstilfredshet er negativ, mens punktestimater til høyre viser en positiv sammenheng. Variablene har en statistisk signifikant sammenheng med utdanningstilfredshet kun dersom konfidensintervallene (utstikkerne) ikke berører eller krysser 0-linjen. Skalaen langs x-aksen er i prosentpoeng, slik at punktestimatene tolkes som forskjell i prosentpoeng i sannsynlighet for utdanningstilfredshet sammenlignet med referansekategorien vist på 0-linjen.

Av figur 2.14 kan vi lese at kjønn ikke har noen betydning for tilfredsheten med utdanningen. Kandidater med hovedkarakter A eller B fra mastergraden har høyere sannsynlighet for å være tilfredse enn kandidater med C eller D. Svært få kandidater har E som hovedkarakter, noe som forklarer de store konfidensintervallene. Kandidater over 40 år er mer fornøyde enn yngre kandidater.

I regresjonsanalysen er de estimerte fagforskjellene mindre enn de bivariate sammenhengene vi viste i avsnitt 2.1, ettersom vi justerer for en rekke andre variabler som forklarer variasjonen i utdanningstilfredshet. Likevel ser vi at pedagogene har signifikant lavere tilfredshet enn humanister, jurister, økonomer, teknologer, realister og kandidater fra idrettsfag. Sannsynligheten for å være tilfreds med utdanningen var statistisk signifikant høyere i 2023 enn i 2021, justert for en rekke bakgrunnsvariabler. Dette må tolkes i lys av koronarestriksjonene som preget masterkandidatene fra 2021-kullet.

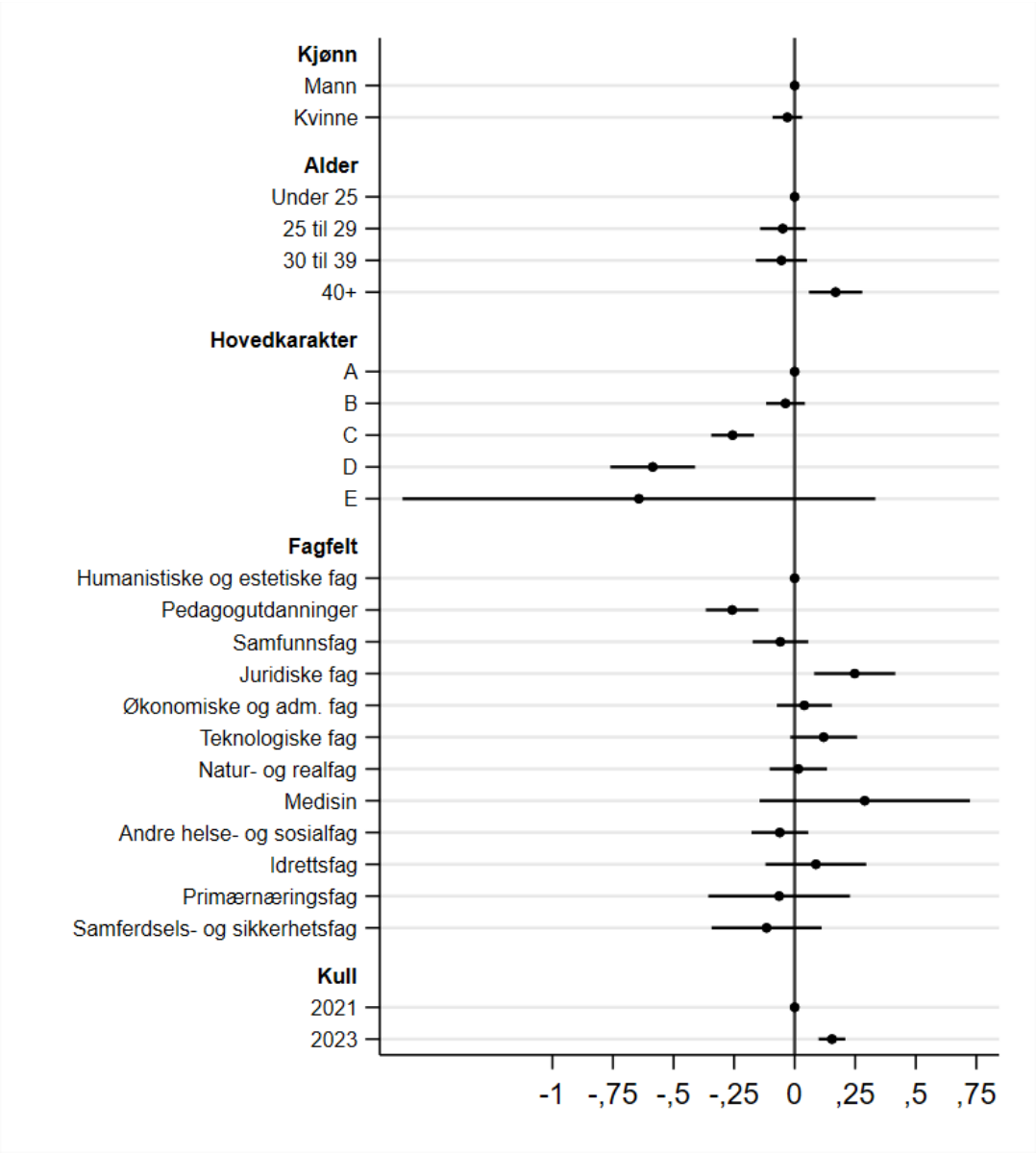

Figur 2.14 Regresjonsanalyse, samlet vurdering av utdanningen. N= 5004.

2.6 Oppsummering om utdanningstilfredshet

De fleste kandidater er tilfredse med utdanningen totalt sett, og samlet vurdering av utdanningen er relativt stabil (men svakt synkende) over tid. Kandidatene som ble uteksaminert i 2021, har en noe mindre positiv totalvurdering av utdanningen enn kullene før og etter, noe som trolig har sammenheng med koronapandemien. Vi finner moderate forskjeller mellom fagfelt i andelene som har en positiv vurdering av utdanningen, når vi ser andelen «svært fornøyde» og «litt fornøyde» under ett: Minst tre av fire er fornøyde, uansett fagområde. Når vi kun ser på andelen

«svært fornøyde», er variasjonene langt større, og pedagogutdannede skiller seg negativt ut.

De nyutdannede har en noe mer positiv vurdering av utdanningen de har tatt, enn av lærestedet de har gått på. To læresteder peker seg imidlertid ut med særlig høye andeler positive vurderinger av både lærested og utdanning: NHH og NMBU. Vi noterer oss at forskjeller i tilfredshet med lærested reduseres om vi kun sammenligner kandidater fra samme fagfelt. Dette betyr at hva slagst type utdanning man tar, har vel så mye å si for tilfredsheten som hvilket lærested man har tatt den ved.

Når vi går nærmere inn på hvilke aspekter ved utdanningen kandidatene er særlig fornøyde med, finner vi at *faglig innhold* vurderes mest positivt og *tilbakemelding og veiledning* minst positivt. Det siste er et funn som er observert også i andre undersøkelser (se f.eks. Wiers-Jenssen m.fl. 2002), og vitner om at mange ønsker seg tettere oppfølging i utdanningen. Blant dem som har studert medisin, er andelen som *ikke* er fornøyd med tilbakemelding og veiledning, særlig høy.

Vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans varierer betydelig mellom fagfelt. Fagforskjellene holder seg når vi justerer for faktorer som kjønn og alder. De som har studert juss og medisin, opplever særlig høy arbeidslivsrelevans, noe som ikke er overraskende, gitt at dette er profesjonsutdanninger der koplingen mellom utdanning og arbeid er relativt sterk. Mer overraskende er det kanskje at kandidatene med pedagogisk utdanning rapporterer om lav arbeidslivsrelevans.

Når vi ser på forskjeller mellom fag, finner vi noen interessante mønstre. De som har studert humanistiske og estetiske fag, er over gjennomsnittlig fornøyde med utdanning, lærested, innholdet i og kvaliteten på undervisningen, men mindre tilfredse med arbeidslivsrelevansen. Pedagogiske utdanninger peker seg negativt ut langs de fleste dimensjoner, og kandidater fra slike utdanninger er de som er minst fornøyde med både utdanningen og lærestedet. Misnøyen er drevet av den delen av pedagoggruppen som har tatt grunnskolelærerutdanning.

Medisin er et fag med svært sprikende resultater. Kandidatene er over gjennomsnittlig fornøyd med både utdanning, lærested, innhold, undervisningskvalitet og arbeidslivsrelevans, men usedvanlig misfornøyd med veiledning og tilbakemelding. Juss har et liknende mønster; kandidatene er fornøyde med utdanning, innhold og kvalitet, men ikke med veiledning og tilbakemelding. For idrettsfag er mønsteret omvendt; kandidatene er mer tilfredse med veiledning og tilbakemelding enn de fleste andre faggrupper, men er under snittet fornøyde med andre aspekter ved utdanningen.

3 Tilfredshet med jobb

Kandidatundersøkelsen måler også de nyutdannedes tilfredshet med jobben de har seks måneder etter uteksaminering. I dette kapittelet undersøker vi i hvilken grad jobbtilfredshet varierer med type utdanning, og om det har skjedd endringer over tid. Vi har tidligere vist at de aller fleste er i jobb et halvt år etter fullført utdanning, selv om noen er arbeidsledige og noen har utdanning eller annet som hovedaktivitet (Ballo m.fl., 2024).

Undersøkelsen som ble sendt ut høsten 2023, inkluderte noen spørsmål som ikke tidligere har vært med i undersøkelsen, som dreier som om vurderinger av nåværende arbeidsforhold, hentet fra Arbeidslivsbarometeret (Ingelsrud et al., 2023). Disse inngår i multivariate regresjonsanalyser, hvor vi undersøker hvilke faktorer, både individuelle bakgrunnsfaktorer og jobbspesifikke faktorer, som forklarer variasjonen i jobbtilfredshet blant nyutdannede med mastergrad.

3.1 Overordnet jobbtilfredshet

I figur 3.1 viser vi resultater fordelt på fagfelt for kandidater uteksaminert i 2023. Jobbtilfredsheten blant nyutdannede er generelt høy; fire av fem kandidater er litt eller svært fornøyde med jobben. Høyest andel svært fornøyde finner vi blant kandidater fra teknologiske fag, primærnæringsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag. Når vi slår sammen litt fornøyd og svært fornøyd, viser også juridiske fag høy tilfredshet, der over ni av ti er fornøyde med jobben. Idrettsfag, medisin og samfunnsfag har den laveste andelen som er svært fornøyde med jobben.

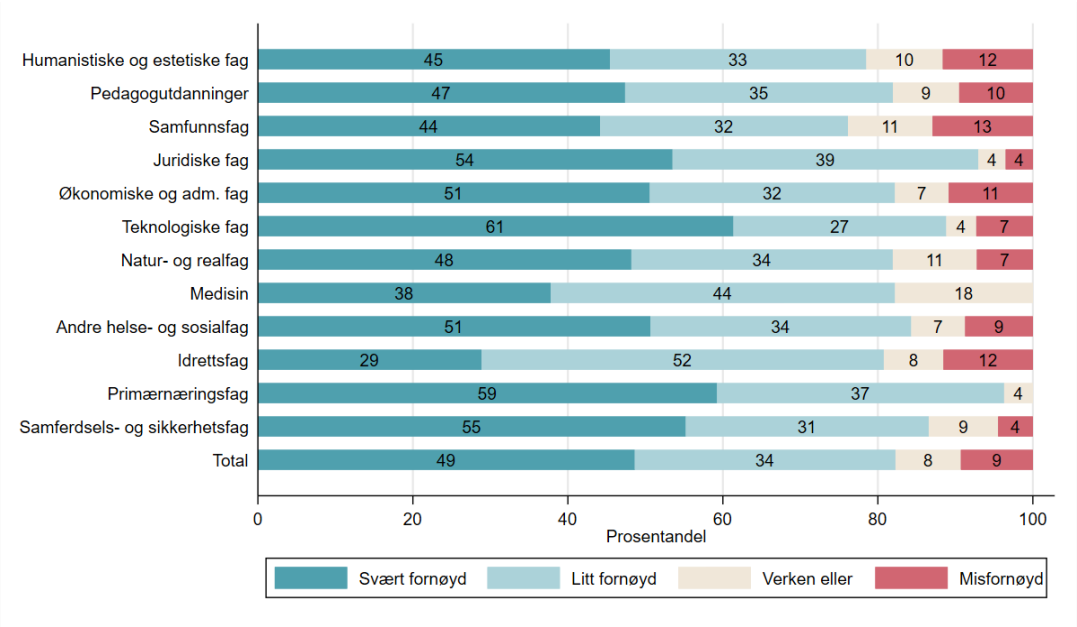

Figur 3.1 Tilfredshet med jobb etter fagfelt. Prosent.

Andelen med høy jobbtilfredshet er samlet sett stabil over tid (figur V.4 i vedlegg), men det er enkelte fagfelt som viser svingninger. Juristenes jobbtilfredshet har variert over perioden, men har siden 2019 ligget høyt. Humanister og samfunnsvitere har ligger stabilt lavere. Pedagogene har rapportert om nedgang i jobbtilfredshet siden 2015, og dette har vært særlig markant siden 2019.

3.2 Er nåværende jobb et blivende sted?

Ettersom kandidatundersøkelsen måler situasjonen omtrent et halvt år etter fullført utdanning, er de fleste i sin første jobb etter fullført mastergrad. På dette tidspunktet vet vi at betydelige andeler ennå ikke er fullt integrert i arbeidsmarkedet, og opplever ulike former for mistilpasning i arbeidsmarkedet (Ballo m.fl., 2024). Noen fortsetter i en deltidsjobb de hadde fra før, mens andre ser seg nødt til å ta arbeid de er overkvalifisert for i påvente av en bedre match. I 2023-undersøkelsen tok vi inn et nytt spørsmål for å kartlegge i hvilken grad kandidatene ser på jobben de har som en jobb de kan tenke seg å bli i, eller et arbeidsforhold de ser på som midlertidig.

Figur 3.2 viser at nesten halvparten har en jobb de kan tenke seg å ha lenge. Én av tre ser på jobben som et springbrett for videre karriere, og én av seks vil bort fra jobben så snart det dukker opp noe bedre.

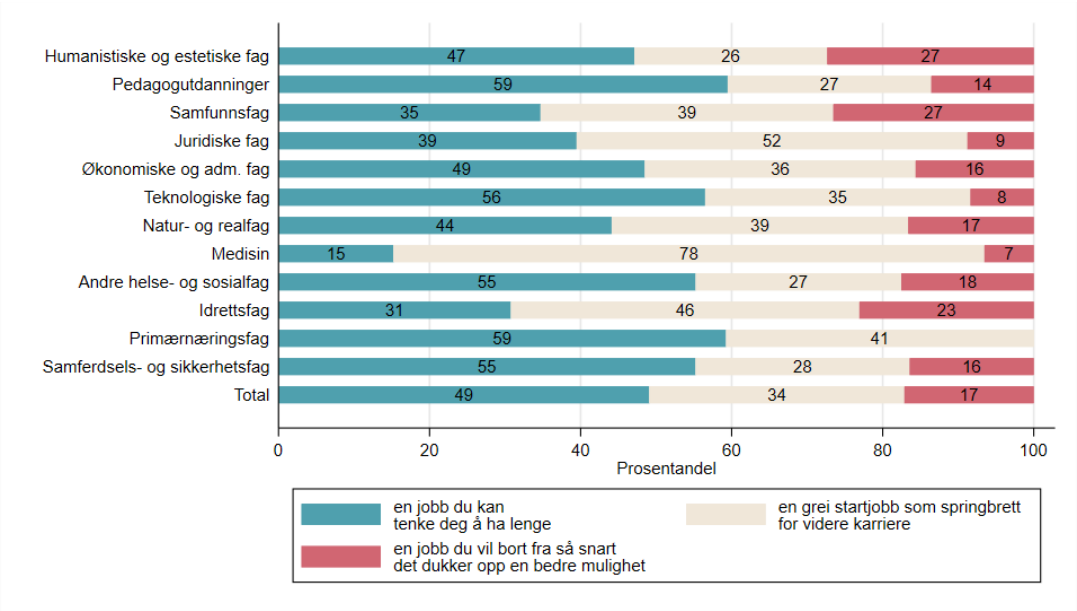

Figur 3.2 Vurdering av nåværende arbeidsforhold. Prosent.

Figur 3.2 illustrerer også til dels store variasjoner mellom fagfeltene. Høyest andel som har jobber de kan tenke seg å ha lenge, finner vi blant pedagoger, teknologer, helse- og sosialutdannede, primærnæringsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag. Her svarer over halvparten at de kan tenke seg å ha jobben over lang tid. Medisinutdannede skiller seg ut med en svært høy andel (nesten fire av fem) som svarer at de har en grei startjobb for videre karriere. Dette henger sammen med at de fleste medisinutdannede går inn i midlertidige LIS1-stillinger (tidligere turnustjeneste) etter studiet. Humanister, samfunnsvitere og personer med idrettsutdanning er de som oftest oppgir at de har jobber de vil bort fra så snart det dukker opp en bedre mulighet. Dette må ses i sammenheng med at mange av disse har arbeid som samsvarer dårlig med kompetansen, slik vi har vist i en tidligere publikasjon fra Kandidatundersøkelsen 2023 (Ballo m.fl., 2024).

3.3 Verdsetting, kompetanse og faglig utvikling

For å få større innsikt i hvilke aspekter ved jobbene kandidatene er mer eller mindre fornøyde med, har vi i 2023-undersøkelsen tatt inn noen spørsmål som brukes i Arbeidslivsbarometeret (Ingelsrud et al., 2023). Dette måler opplevelsen av å bli verdsatt i jobben, kompetanseutnytting og muligheter for faglig utvikling. Batteriet inkluderer fem positivt ladede spørsmål og fire negativt ladede spørsmål.

Figur 3.3 viser svarfordelingen på hele spørsmålsbatteriet for alle fagfelt samlet. Omtrent tre av fire kandidater opplever ofte eller alltid at *innsatsen* de gjør på jobben blir verdsatt. Verdsetting av *kompetansen* oppleves litt lavere, totalt sett svarer to av tre at deres kompetanse ofte eller alltid verdsettes på jobben.

Muligheten for å utvikle seg faglig i jobben er viktig for nyutdannede. Over halvparten av kandidatene opplever tilrettelegging for faglig utvikling, mens én av fem svarer aldri eller sjelden.

Videre har vi spurt om kandidatenes opplevde samsvar mellom nåværende jobb og ambisjonsnivå, og resultatene viser at nesten tre av fem opplever samsvar mellom jobb og ambisjoner. På spørsmål om de får tilstrekkelig opplæring til å gjøre en god jobb, svarer nesten tre av fem at dette er tilfellet, mens 15 prosent svarer at dette sjelden eller aldri er tilfellet.

De siste fire spørsmålene i batteriet er negativt ladet, og vi har farget kategoriene «ofte» og «alltid» røde, og «aldri» og «sjelden» grønne.

Figur 3.3 Verdsetting, kompetanse og faglig utvikling. Prosent.

På spørsmål om kandidatene har kompetanse og ferdigheter de ikke får brukt, svarer én av fem at de aldri eller sjelden har ubrukt kompetanse, to av fem svarer noen ganger, og to av fem svarer ofte eller alltid. De neste to spørsmålene handler om hvor godt de nyutdannede føler seg forberedt til jobben. Her har vi spurt om hvor ofte de opplever at de *ikke* har nok kompetanse til å utføre arbeidsoppgavene sine og hvor ofte de opplever at det er vanskelig å oppfylle kravene de stilles

overfor på jobben. Totalt svarer omtrent halvparten at de sjelden eller aldri mangler kompetanse, og over halvparten svarer at de sjelden eller aldri har vansker med å oppfylle kravene. Én av tre opplever at de mangler kompetanse noen ganger, og samme andel sliter med å oppfylle jobbkrav noen ganger. Andelen som svarer ofte eller alltid, er drøyt ti prosent på begge spørsmål. Til slutt har vi spurt om de ønsker seg større utfordringer. Nesten en tredel ønsker ofte eller alltid større utfordringer, alle fagfelt under ett. Over én tredel svarer noen ganger, mens hele 37 prosent svarer at de sjelden eller aldri ønsker seg større utfordringer.

Totalt sett er majoriteten av kandidatene som er kommet i jobb, fornøyde med verdsetting og muligheter for faglig utvikling. Få opplever at arbeidsoppgavene er for krevende, snarere ønsker en betydelig andel av kandidatene seg større utfordringer, og rapporterer om uutnyttede ferdigheter og kompetanse.

Vi har også undersøkt i hvilken grad opplevd verdsetting, kompetanseutnytting og muligheter for faglig utvikling varierer mellom fagfelt. Resultatene er oppsummert i teksten nedenfor, og tabellene finnes i vedlegg (tabell V.1a og V.1b).

Størst verdsetting av innsatsen opplever juristene, teknologene og kandidater fra primærnæringsfag, og mest av tilrettelegging for faglig utvikling opplever jurister, økonomer, teknologer og kandidater fra primærnæringsfag. I motsatt ende av skalaen finner vi kandidater fra medisin og idrett. Idrettskandidatene er også de som sjeldnest opplever samsvar mellom ambisjoner og arbeidsoppgaver, mens teknologene opplever dette i stor grad. Grad av tilstrekkelig opplæring oppleves høyest av natur- og realfagskandidatene, og lavest av medisinutdannede.

Når det gjelder å ha uutnyttede ferdigheter og kompetanse i jobben, er det kandidater fra idrettsfag, samferdsels- og sikkerhetsfag samt humanister og samfunnsvitere som i størst grad opplever dette. Over halvparten av idrettsfagkandidatene ønsker seg større utfordringer. Andelen er også høy blant samfunnsvitere og humanister, men svært lav blant medisinutdannede.

Medisinutdannede er den gruppen som oftest oppgir at de ikke har nok kompetanse til å utføre arbeidsoppgavene, og at de har vanskeligheter med å oppfylle kravene som stilles til dem. De pedagogutdannede opplever også disse utfordringene i større grad enn andre grupper.

3.4 Faktorer som påvirker jobbtilfredshet

For å forstå hvilke faktorer som bidrar til å forklare variasjon i jobbtilfredshet, estimerer vi en stegvis regresjonsmodell. Avhengig variabel er jobbtilfredshet omkodet til binær variabel, hvor 1 tilsvarer «litt» eller «svært fornøyd» og 0 tilsvarer «verken/eller», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd». Modellen tolkes på samme måte som regresjonsmodellene i kapittel 2.

I det første steget (figur 3.4) inkluderer vi kun bakgrunnsvariablene kjønn, alder, innvandrerstatus, foreldrenes utdanning og fagfelt. Tidligere forskning har vist at arbeidstakere med innvandrerbakgrunn opplever lavere jobbtilfredshet enn øvrig befolkning (Kifle et al., 2016). Sosial bakgrunn, altså foreldrenes utdanningsnivå, kan også tenkes å henge sammen med jobbtilfredshet, eksempelvis ved at barn av foreldre med høyere utdanning kan ha bedre kjennskap til arbeidsmarkedet for høyt utdannede og dermed har mer realistiske forventninger.

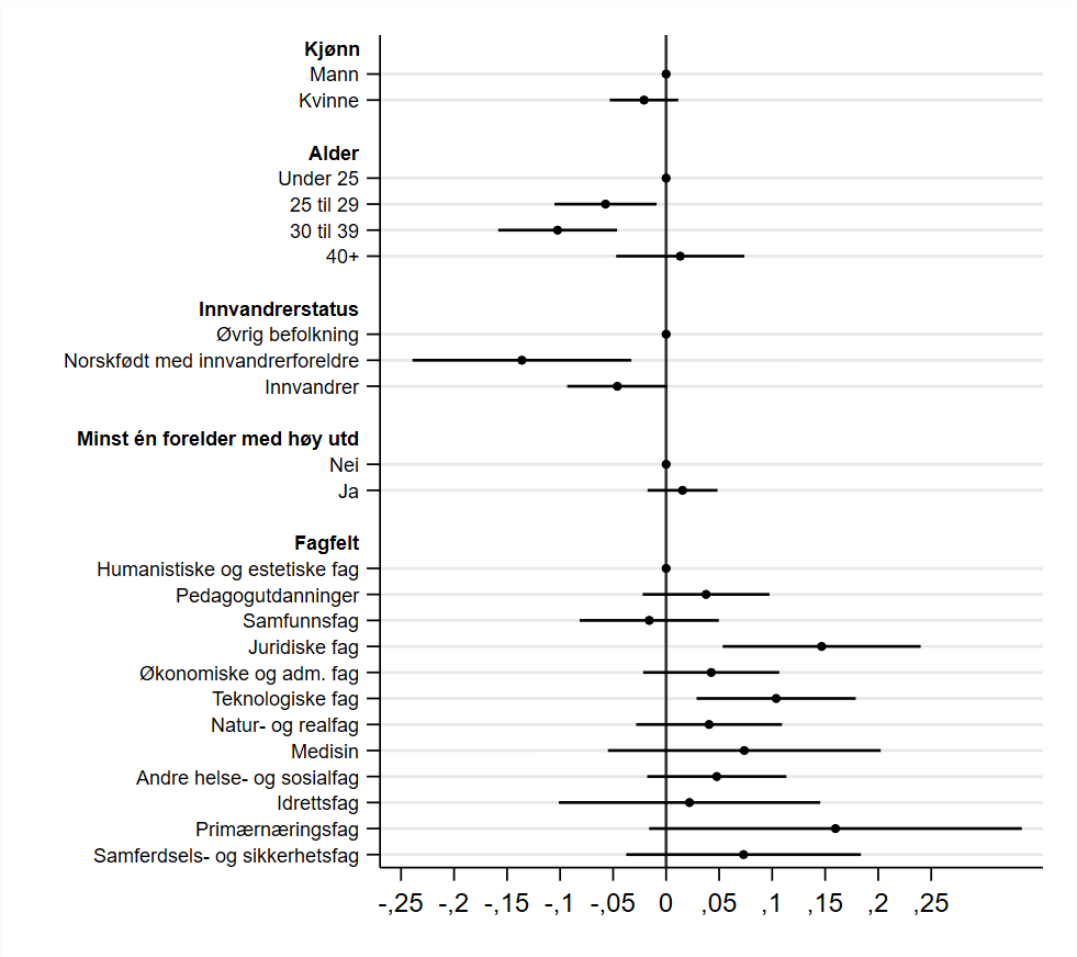

Figur 3.4 Regresjonsanalyse jobbtilfredshet. 2023-kullet. N= 2497

Vi ser av figuren at kjønnsforskjellen ikke er statistisk signifikant. Alder har signifikant sammenheng med jobbtilfredshet, ved at kandidater mellom 25 og 39 oppgir lavere jobbtilfredshet enn både kandidater under 25 og de som er over 40 år. Norskfødte med innvandrerbakgrunn oppgir lavere jobbtilfredshet enn norskfødte med norske foreldre. Foreldres utdanningsnivå har ingenting å si for jobbtilfredshet. Regresjonsanalysen viser at både jusskandidatene og teknologene opplever høyere jobbtilfredshet enn kandidater fra humanistiske og estetiske fag. For

øvrig er det ingen statistisk signifikante fagforskjeller i jobbtilfredshet når andre bakgrunnsforhold er justert for.

I figur 3.5 utvider vi regresjonsanalysen med flere forklaringsvariabler; overutdanning (vertikal mismatch) og innholdsmisforhold (horisontal mismatch) og variablene fra figur 3.3 som måler kandidatenes opplevelser i nåværende jobb. De siste er omkodet slik at svarkategoriene «ofte» eller «alltid» tilsvarer *ja og kategoriene «noen ganger», «sjelden» og «aldri» tilsvarer nei.* Bakgrunnsvariablene fra figur 3.4 er inkludert i analysen, men av plasshensyn viser vi ikke koeffisientene i figur 3.5.

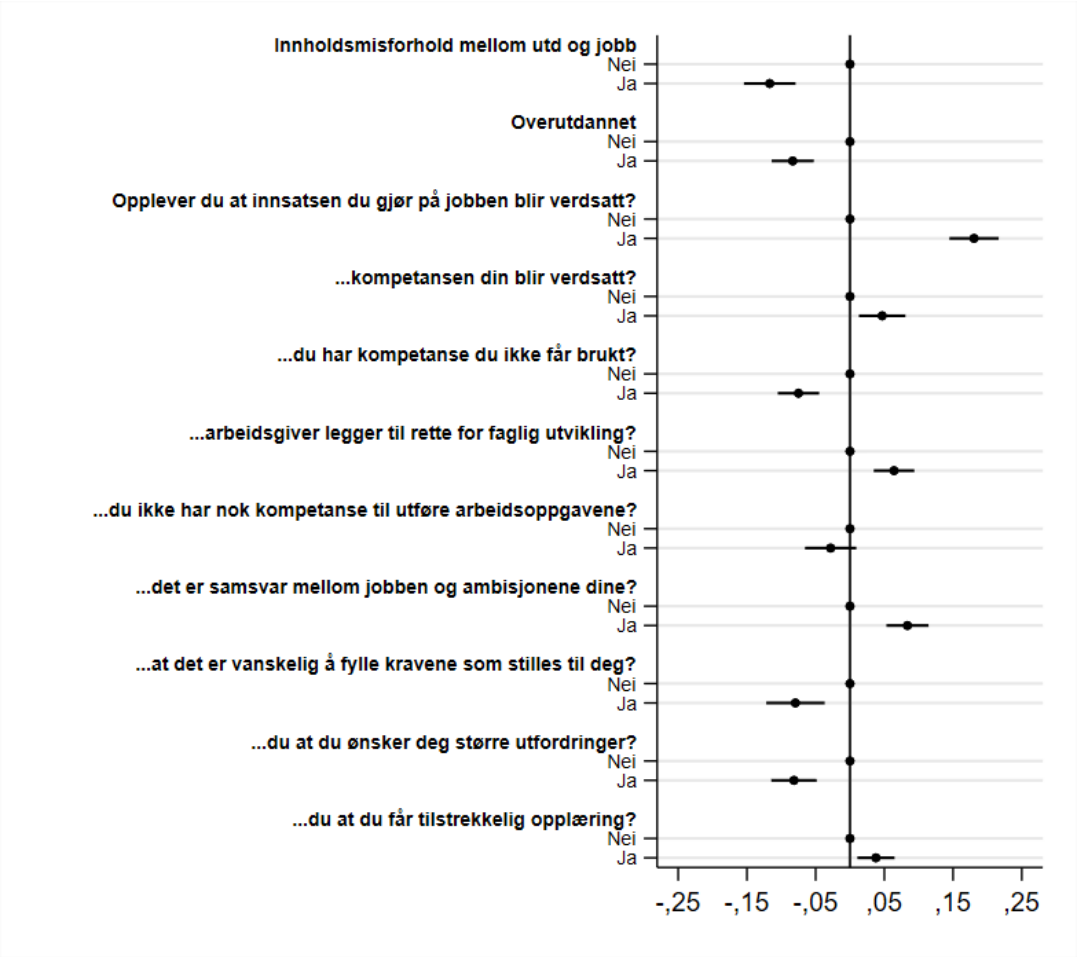

Figur 3.5 Regresjonsanalyse jobbtilfredshet, kontroll for kjønn, alder, innvandrerstatus, foreldres utdanning og fagfelt. 2023-kullet. N= 2497

Analysen viser at kandidater som opplever et misforhold mellom innholdet eller nivået på utdanningen i forhold til jobben, er mindre fornøyde med jobben enn andre. Forhold som har en statistisk signifikant og positiv sammenheng med jobbtilfredshet, er opplevelsen av at innsatsen og kompetansen blir verdsatt, at

arbeidsgiver legger til rette for faglig utvikling, at det er samsvar mellom arbeid og ambisjoner og at kandidatene får tilstrekkelig opplæring til å gjøre en god jobb.

Forhold som har en negativ sammenheng med jobbtilfredshet, er å ha ubrukt kompetanse, å oppleve at det er vanskelig å oppfylle jobbkravene og det å ønske seg større utfordringer.

3.5 Oppsummering om jobbtilfredshet

Mer enn åtte av ti er fornøyd med jobben de har et halvt år etter fullført utdanning. Halvparten rapporterer at de er svært fornøyde med jobben, og at de har en jobb de kan tenke seg å være lenge i. Ytterligere en tredel er i en jobb de oppfatter som en grei startjobb og som springbrett for en videre karriere. De fleste opplever altså at de har funnet meningsfylt arbeid et halvt år etter fullført utdanning. Men vi ser også at hver sjette kandidat oppgir at de har en jobb de ønsker seg bort fra, så snart det dukker opp en bedre mulighet. Dette er ofte arbeid som i liten grad samsvarer med kvalifikasjonene til kandidatene, og de oppfatter nåværende arbeidsforhold som midlertidig. Kandidater i juss og teknologi er de som er mest fornøyd med jobben, mens nyutdannede i humanistiske og estetiske fag og samfunnsfag er de som oftest rapporterer å være i arbeidsforhold de ønsker seg videre fra.

Blant forhold som virker positivt på jobbtilfredsheten, er opplevelsen av at innsatsen på jobben blir verdsatt, at det er samsvar mellom jobb og ambisjoner, og at arbeidsgiver tilrettelegger for opplæring. Jobbtilfredsheten er, ikke overraskende, lavere blant dem som har en jobb som matcher dårlig med nivået eller innholdet i utdanningen. Vi ser også at jobbtilfredsheten er lavere både blant dem som ønsker seg større utfordringer, og blant dem som opplever at det er vanskelig å oppfylle kravene som stilles i jobben.

4 Avsluttende refleksjoner

I dette arbeidsnotatet har vi sett på hvordan nyutdannede masterkandidater vurderer ulike sider ved utdanningen sin, og hvordan de som er i arbeid, trives med den jobben de har et halvt år etter fullført mastergrad. Fokuset har vært på forskjeller mellom ulike utdanninger, og vi har sett at fagfelt har betydning både for tilfredshet med utdanning og jobb. Samtidig ser vi at faggrupper som er svært tilfredse med utdanningen, ikke nødvendigvis er like tilfredse med jobben – og omvendt.

Kandidater med mastergrad i humanistiske og estetiske fag er blant dem som er mest fornøyde med utdanningen, også med tilbakemelding og veiledning, som er et aspekt ved utdanningen som vurderes som mangelfullt i mange andre fag. Samtidig har disse gruppene en lavere andel som er fornøyde med jobben sin, og mange er i arbeidsforhold de ønsker å komme seg bort fra så snart det dukker opp en bedre mulighet. Funnene er i tråd med et tidligere arbeidsnotat fra Kandidatundersøkelsen 2023, som viste at omfanget av mistilpasning i arbeidsmarkedet var høyere i disse gruppene (Ballo m.fl., 2024). Samlet sett illustrerer dette at det ikke nødvendigvis er samsvar mellom opplevd utdanningskvalitet og mulighetene for å finne en jobb som samsvarer med kvalifikasjonene umiddelbart etter fullført utdanning. Utdanninger kan være av innholdsmessig høy kvalitet, selv om etterspørselen i arbeidsmarkedet kan være begrenset. Eksempelvis finnes det et begrenset antall stillinger for arkeologer og meteorologer, og da kan det ta tid å finne relevante stillinger å søke på. Men det kan også tenkes at det innenfor noen utdanninger er mindre fokus på hva som venter kandidatene etter fullført utdanning. Samfunnsvitere, humanister og realfagskandidater synes i mindre grad enn andre å være forberedt på at det ville bli vanskelig å skaffe seg relevant arbeid (Ballo m.fl. 2024), noe som peker i retning av et behov for realitetsorientering.

Kandidater med pedagogisk utdanning er mindre fornøyd med utdanningen enn andre, og vi observerer også at tilfredsheten har gått ned over tid. Dette kan ses i sammenheng med økt innslag av grunnskolelærere i denne faggruppen Dette er en utdanning som sliter med rekrutteringen, og det kan tenkes at lav tilfredshet både har sammenheng med kvaliteten på utdanningen og studentenes motivasjon og innsats. Samtidig ser vi at jobbtilfredsheten er på nivå med andre fagfelt, og at en høy andel er i et arbeidsforhold de kan tenke seg å bli værende i. Det synes derfor ikke som om de pedagogutdannedes lavere tilfredshet med utdanningen skyldes en oppfatning om at de har valgt feil type utdanning, men snarere en

oppfatning om at utdanningen ikke i tilstrekkelig grad har forberedt dem på arbeidslivet.

Kandidater med mastergrad i juss er en gruppe som er godt fornøyde både med jobb og utdanning (med unntak av tilbakemelding i utdanningen). Kandidater fra teknologiutdanninger er en annen gruppe som rapporterer om høy tilfredshet med både utdanning og jobb. De fleste av teknologene finner arbeid der innsatsen verdsettes og der utviklingsmulighetene er gode.

Legene er en gruppe som har en positiv overordnet vurdering av utdanningen, men som er lite fornøyd med tilbakemelding og veiledning. De har en lavere andel som er svært fornøyd med jobben sammenlignet med de fleste andre utdanningsgrupper. De fleste medisinkandidatene er i midlertidige opplæringsstillinger, og mange av dem erfarer at det ikke tilrettelegges godt for faglig opplæring og videre læring, og at de ofte ikke har tilstrekkelig kompetanse til å utføre arbeidsoppgavene sine. Det kan derfor se ut som om denne gruppen også opplever en form for praksissjokk, og det har i den senere tid vært uttrykt bekymring for arbeidspresset og ansvaret unge leger er utsatt for (Sørensen, 2024).

Når det gjelder jobbtilfredshet og kompetanseutnyttelse, er det viktig å ha i mente at de fleste er i sin første jobb etter fullført utdanning. Flere vil oppleve at de etter hvert vil finne jobber der de kan gjøre mer bruk av kompetansen de har.

4.1 Begrensninger og videre analyser

I dette notatet har vi sett på brede faggrupper, og det kan være store variasjoner mellom enkeltfag innenfor disse gruppene. Vi har berørt dette når vi har sett på forskjeller mellom personer med grunnskolelærerutdanning og andre pedagogiske utdanninger, og i prinsippet kunne man gjøre tilsvarende analyser for andre faggrupper. Dette ville imidlertid bli for omfattende å ta inn i dette arbeidsnotatet, og for mange fag er det uansett for få respondenter per år til at vi kan gjøre analyser på enkeltfag. NIFUs forskere har imidlertid tidligere analysert forskjeller mellom ulike fag ved å slå sammen flere årganger, og vist at det er betydelige variasjoner mellom ulike grupper av humanister og samfunnsvitere (Næss, Salvanes & Wiers-Jenssen, 2016; Næss & Wiers-Jenssen, 2022). Analysene viser at kandidater fra noen undergrupper av fag lett finner arbeid som samsvarer med utdanningen, mens kandidater fra andre undergrupper har større utfordringer.

Vi har vist at det er forskjeller mellom læresteder, men også vist at disse forskjellene har sammenheng med fagfelt. Lærestedsforskjeller har fått en begrenset plass i dette arbeidsnotatet. Vi vet imidlertid at læresteder er interessert i informasjon om hvordan det går med deres egne kandidater i arbeidsmarkedet, og hvordan de nyutdannede vurderer utdanningen sett i retrospekt. Vi har derfor lage en nettside, der man finner et utvalg resultater fordelt på lærested, som kan

være til nytte for både læresteder og andre interessenter: Se kandidatundersøkelsens nettside for mer informasjon https://www.nifu.no/kandidatundersokelsen/

I analysene av jobbtilfredshet fant vi at kandidater med innvandrerbakgrunn er mindre fornøyde med jobben enn andre. Dette er et tema vi planlegger å se nærmere på i senere analyser. Vi planlegger også å gjøre flere analyser av hvilke forhold som bidrar til en vellykket overgang fra utdanning til arbeid, som vil bli publisert høsten 2024.

Referanser

Ballo, J., Bergene, A.C., Wiers-Jenssen, J. (2024). *Kandidatundersøkelsen 2023. Første resultater: Overgang fra utdanning til arbeid*. Arbeidsnotat 6. NIFU

Caspersen, J. & Raaen, F.D. (2014). Novice teachers and how they cope. *Teachers and teaching* 20(2). 189-211.

Høgheim, S & Jensen, E.S (2022). Femårig grunnskolelærerutdanning – slik studentene beskriver den. *UNIPED* 45 (1), 5-15.

Ingelsrud, M. H., Dahl, E. M og E. Nørgaard (2023). *Arbeidslivsbarometer. Norsk arbeidsliv 2023: Kompetanseutvikling for nye tider? Deltakelse, motivasjon og barrierer.* Oslo: Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund. https://arbeidslivsbarometeret.no/wp-content/uploads/2023/08/Arbeidslivsbarometeret-2023.pdf

Jacobs, Valentine, Benoît Mahy, François Rycx, and Mélanie Volral. 2021. "Over-Education among Immigrants: The Role of Demographics, Time, and Firm Characteristics." *Applied Economics* 53 (1): 61–78. https://doi.org/10.1080/00036846.2020.1795070.

Kifle, T., Kler, P. and Shankar, S. (2016), "Immigrant job satisfaction: the Australian experience", International Journal of Manpower, Vol. 37 No. 1, pp. 99-114. https://doi.org/10.1108/IJM-02-2014-0053

Meld. St. 16 (2020-2021). *Utdanning for omstilling. Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning.* Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/96e28f2c72f64844843597e104dc23bc/no/pdfs/stm202020210016000dddpdfs.pdf

Nesje, K., Skjelbred, S.-E. og A. Å. Madsen (2020). Tilfredshet med utdanningen og situasjonene på arbeidsmarkedet blant nyutdannede mastere. Resultater fra Kandidatundersøkelsen 2019. NIFU-rapport 2020:24.

https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2681870/NIFUrapport2020-24.pdf?sequence=6

Næss og Wiers-Jenssen (2015). «Labour market mismatch among master's graduates in the humanities from 1995 to 2015 in Norway», *European journal of higher education*. 13(4): 558-577.

Næss, T., Salvanes K.V. & Wiers-Jenssen, J. (2016) Samfunnsviteres og humanisters overgang til arbeidsmarkedet. Søkelys på arbeidslivet 33 (4), 327-348.

NOKUT (2023) *Studiebarometeret 2022 – Hovedtendenser.* Rapport 2 studiebarometeret-2022_hovedtendenser_2-2023.pdf (nokut.no)

NOKUT (2024) Studiebarometeret 2023 – Hovedtendenser. Rapport 4. studiebarometeret-2023_hovedtendenser_4-2024.pdf (nokut.no)

Sjurgard, K.V. og Wiers-Jenssen, J. (2023). Studenters tilfredshet med utdanninger ved OsloMet. Følgeforskning av Den gode studentopplevelsen (EVA-DGS) Delrapport 3. Delrapport_3_Studenters_tilfredshet_med_utdanninger_ved_OsloMet.pdf

Sørensen, S.M (2024). «Velkommen til oss» Tidsskrift for den norske legeforening. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0242

Skjelbred, S.E., & Nesje, K. (2023). Differences in transition to the labour market across STEM graduates. *Research in Comparative and International Education* 18(1), 79-103.

Wiers-Jenssen, J., Grøgaard, J. og B. Stensaker (2002). Student Satisfaction: towards an empirical deconstruction of the concept. *Quality in Higher Education,* 8: 183-195.

Wiborg. V.S, Fidjeland, A., Eide, T., Holtermann, H., Skjelbred, S.E, Frølich, N. (2022) Konsekvenser av strukturreformen: Tilfredshet blant kandidatene.

Vedlegg

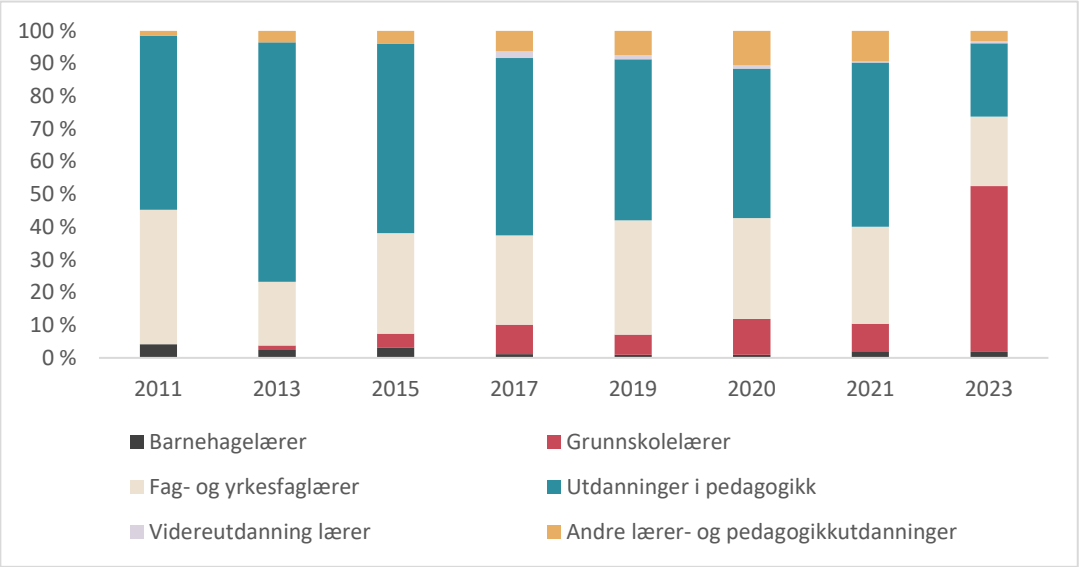

Figur V.1 Andel respondenter innen lærer- og pedagogikkutdanninger, 2011-2023

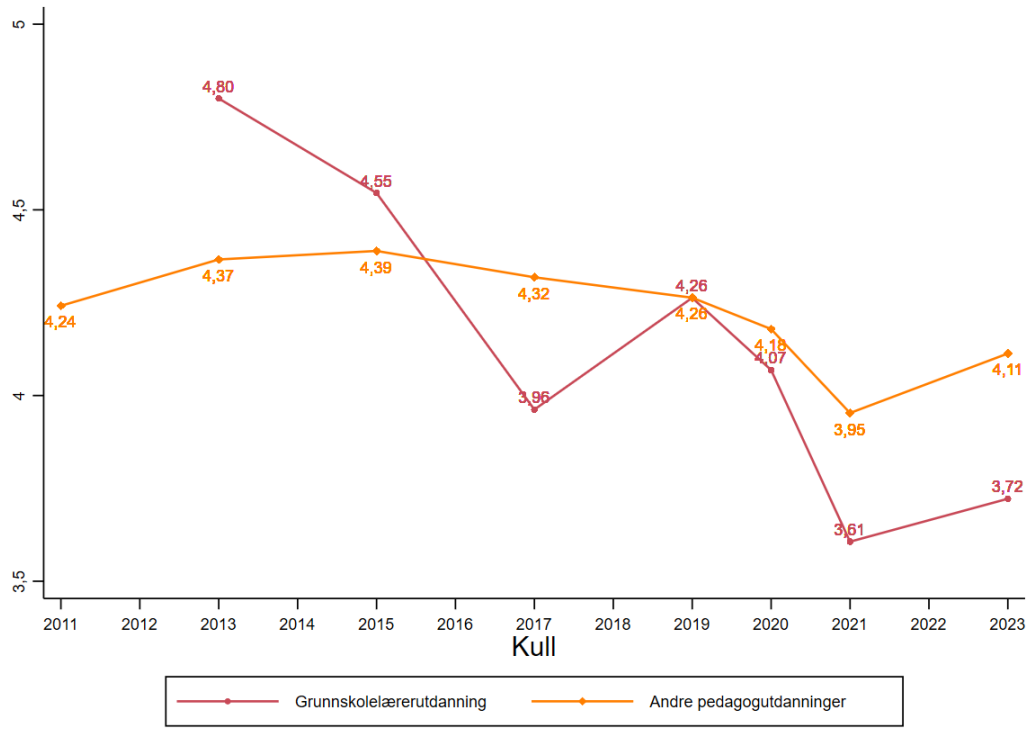

Figur V.2 Tilfredshet med utdanning blant grunnskolelærere og andre pedagoger. Fempunktsskala.

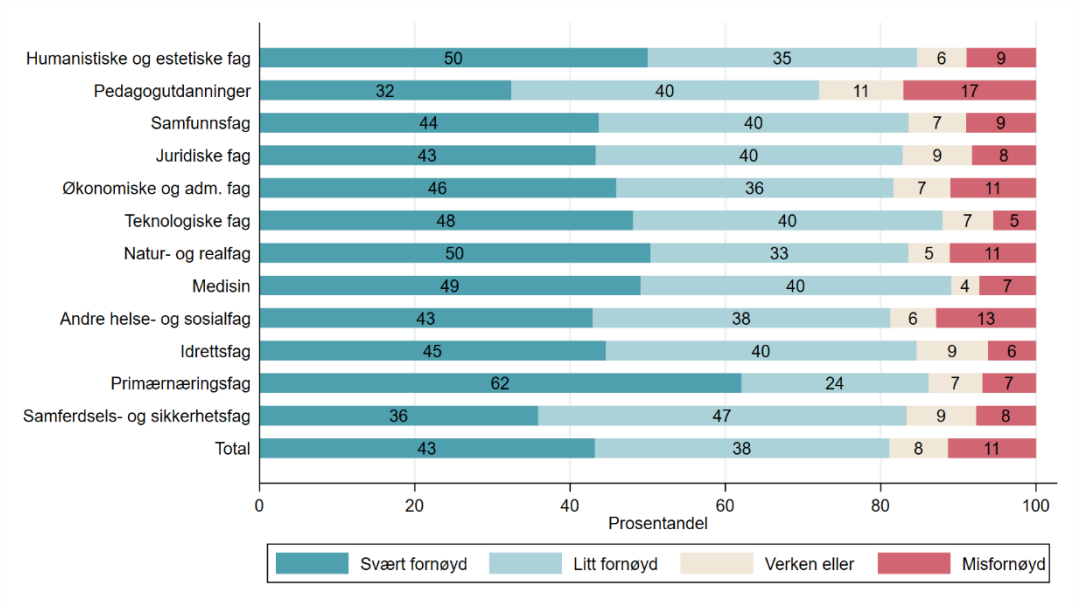

Figur V.3 Tilfredshet med lærested etter fagfelt. Prosent.

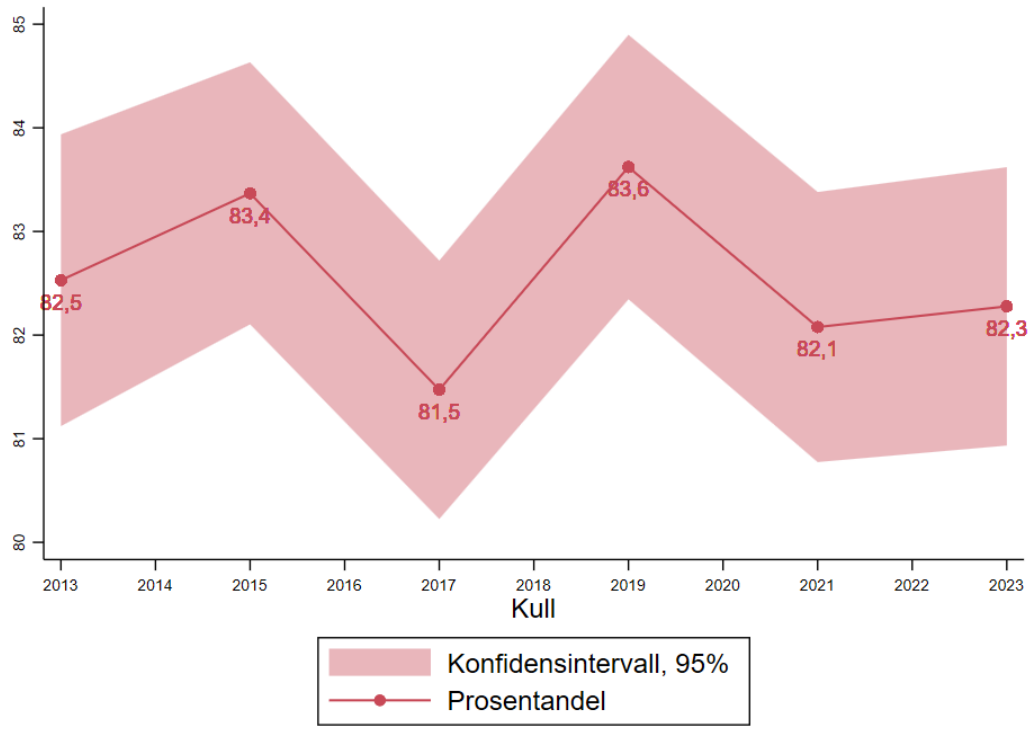

Figur V.4 «Hvor fornøyd er du med denne jobben?», prosentandel av sysselsatte som svarer «litt fornøyd» eller «svært fornøyd», 2013-2023.

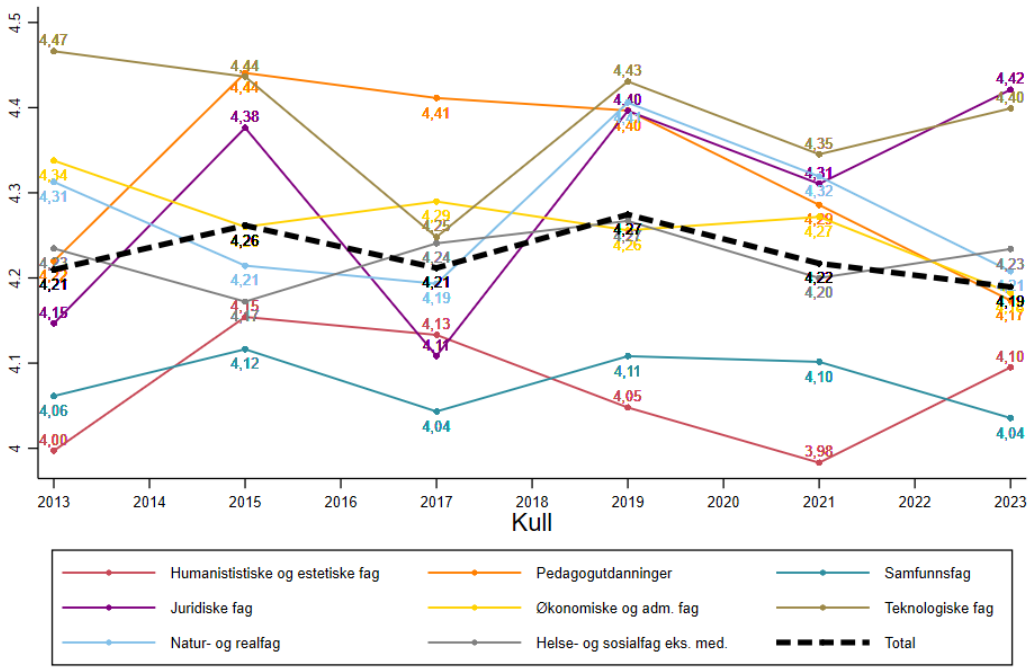

Figur V.5 «Hvor fornøyd er du med denne jobben?» innenfor fagfelt i tidsperioden 2013-2023

I tabell V.1a og b er andeler mellom 0-20 markert mørk rød, 21-40 lys rød, 41-60 beige, 61-80 lys grønn og 81-100 mørk grønn. I tabell V.1b er 0-20 markert mørk grønn, 21-40 lys grønn, 41-60 beige, 61-80 lys rød og 81-100 mørk rød. Fargekodene illustrerer at høy andel «ofte» og «alltid» i tabell V.1a anses som positivt, og i tabell V.1b anses høy andel som negativt.

Tabell V.1a Vurdering av arbeidssituasjonen. Andeler som svarer «ofte» eller «alltid» etter fagfelt.

Hvor ofte opplever du at …	innsatsen du gjør på jobben blir verdsatt?	Kompetansen din blir verdsatt på jobben?	Arbeidsgiver tilrettelegger for faglig utvikling	samsvar mellom jobben/stillingen og ambisjonene dine?	Du får tilstrekkelig opplæring til å gjøre en god jobb?
Humanistiske og estetiske fag	74	62	44	46	58
Pedagogutdanninger	69	63	51	63	47
Samfunnsfag	71	60	51	48	58
Juridiske fag	82	72	71	60	66
Økonomi og administrasjon	78	68	66	62	60
Teknologi	82	71	66	65	65
Natur- og realfag	79	72	64	54	68
Medisin	67	61	40	64	38
Andre helse- og sosialfag	73	66	49	57	56
Idrett	69	65	30	29	51
Primærnæring	81	67	77	64	44
Samferdsels- og sikkerhet	69	61	59	54	59
Total	74	66	55	57	57

Tabell V.1b Vurdering av arbeidssituasjonen. Andeler som svarer «ofte» eller «alltid» etter fagfelt.

Hvor ofte opplever du at …	du har kompetanse og ferdigheter du ikke får brukt?	du ikke har nok kompetanse til å utføre arbeidsoppgavene dine?	det er vanskelig å oppfylle kravene som du stilles overfor?	du ønsker deg større utfordringer?
Humanistiske og estetiske fag	48	8	8	36
Pedagogutdanninger	37	22	23	12
Samfunnsfag	45	9	4	40
Juridiske fag	34	10	8	22
Økonomi og administrasjon	37	14	8	35
Teknologi	35	14	7	23
Natur- og realfag	39	14	5	30
Medisin	22	47	34	4
Andre helse- og sosialfag	34	7	9	29
Idrett	54	13	10	55
Primærnæring	36	12	4	21
Samferdsels- og sikkerhet	48	18	9	37
Total	39	14	11	27

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Fordeling av respondenter på fagfelt, 2023-kull. 11

Tabell V.1a Vurdering av arbeidssituasjonen. Andeler som svarer «ofte» eller «alltid» etter fagfelt. 50

Tabell V.1b Vurdering av arbeidssituasjonen. Andeler som svarer «ofte» eller «alltid» etter fagfelt. 50

Figuroversikt

Figur 2.1 Samlet vurdering av utdanning etter fagfelt. Prosent. 12

Figur 2.2 Samlet vurdering av utdanning blant pedagoger. Prosent. 13

Figur 2.3 Samlet vurdering av utdanning etter lærested. Prosent. 14

Figur 2.4 Samlet vurdering av utdanning etter fagfelt, 2011-2023. Gjennomsnitt av fempunktsskala. 15

Figur 2.5 Tilfredshet med lærested etter lærested. Prosent. 17

Figur 2.6 Tilfredshet med lærested etter lærested etter fagfelt, respondenter fra 2021 og 2023 samlet. Læresteder med færre enn 30 observasjoner utgjør referansekategori (stiplet linje). 19

Figur 2.7 Tilfredshet med faglig innhold etter fagfelt. Prosent. 20

Figur 2.8 Tilfredshet med undervisningskvalitet etter fagfelt. Prosent. 21

Figur 2.9 Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning etter fagfelt. Prosent. 22

Figur 2.10 Ulike former for utdanningstilfredshet over tid. Gjennomsnitt av fempunktsskala. 23

Figur 2.11 Vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans etter fagfelt. Prosent. 25

Figur 2.12 Regresjonsanalyse, vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans. N= 5980 26

Figur 2.13 Regresjonsanalyse, vurdering av utdanningens arbeidslivsrelevans. Kontroll for kjønn, alder, karakterer, kull, fagfelt. N= 5980 28

Figur 2.14 Regresjonsanalyse, samlet vurdering av utdanningen. N= 5004 30

Figur 3.1 Tilfredshet med jobb etter fagfelt. Prosent. 33

Figur 3.2 Vurdering av nåværende arbeidsforhold. Prosent. 34

Figur 3.3 Verdsetting, kompetanse og faglig utvikling. Prosent. 36

Figur 3.4 Regresjonsanalyse jobbtilfredshet. 2023-kullet. N= 2497 38

Figur 3.5 Regresjonsanalyse jobbtilfredshet, kontroll for kjønn, alder, innvandrerstatus, foreldres utdanning og fagfelt. 2023-kullet. N= 2497.....39

Figur V.1 Andel respondenter innen lærer- og pedagogikkutdanninger, 2011-2023 46

Figur V.2 Tilfredshet med utdanning blant grunnskolelærere og andre pedagoger. Fempunktsskala. 47

Figur V.3 Tilfredshet med lærested etter fagfelt. Prosent.....47

Figur V.4 «Hvor fornøyd er du med denne jobben?», prosentandel av sysselsatte som svarer «litt fornøyd» eller «svært fornøyd», 2013-2023. 48

Figur V.5 «Hvor fornøyd er du med denne jobben?» innenfor fagfelt i tidsperioden 2013-2023.....48

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no